

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY ZŁOCIENIEC
NA LATA 2021 – 2025**

Spis treści

I. Wstęp	4
II. Badania opinii społecznej na temat warunków życia w Gminie Złoceniec	5
III. Charakterystyka Gminy Złoceniec.....	7
III.1 Potencjał kulturowy i przyrodniczy	8
III.2 Infrastruktura społeczna	14
III.2.1 Edukacja.....	14
III.2.2 Upowszechnianie kultury	14
III.2.3 Działalność organizacji pozarządowych	16
III.2.4 Realizacja budżetu obywatelskiego	18
III.2.5 Ochrona zdrowia	18
III.2.6 Gospodarka mieszkaniowa.....	20
IV. Demografia: procesy ludnościowe.....	22
V. Bezrobocie i rynek pracy.....	25
VI. Uwarunkowania gospodarcze	30
VII. Pomoc społeczna	33
VII.1 Beneficjenci pomocy społecznej	33
VII.2 Pomoc finansowa w postaci zasiłków	37
VII.3 Pomoc w postaci dożywiania	40
VII.4 Osoby niepełnosprawne i świadczenia opiekuńcze.....	40
VII.5 System pieczy zastępczej.....	44
VII.6 Wsparcie asystenta rodziny	48
VII.7 Procedura „Niebieska Karta”	50
VII.8 Bezpieczeństwo	53
VII.9 Zjawisko wykluczenia społecznego w Gminie Złoceniec.....	57
VII.10 Piramida problemów społecznych.....	59
X. Analiza SWOT	61
VIII. Cele strategiczne i operacyjne.....	62

IX. Spójność z dokumentami strategicznymi	64
XI. Misja nowej ścieżki rozwoju	66
XII. Wdrażanie celów Strategii.....	66
XIII. Monitoring i ewaluacja.....	72
XIV. Spis map, schematów, tabel, wykresów i zdjęć	73

I. Wstęp

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Złocieniec na lata 2021 - 2025 wyznacza główne działania dla samorządu i mieszkańców w celu poprawy funkcjonowania Gminy pod względem społecznym, który rzutuje na sferę ekonomiczną, demograficzną i gospodarczą. Ponadto wyznaczenie odpowiednich kierunków działań pozwoli na zminimalizowanie negatywnych skutków zmian zachodzących w społeczeństwie i realizację odpowiedniej polityki. Podstawowe i najważniejsze działania ukierunkowane są zatem na poprawę jakości życia mieszkańców, wzmocnienie spójności społecznej, wyrównywanie szans oraz wzmacnianie kapitału ludzkiego i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Rozwiązywanie problemów społecznych stanowi jeden z kluczowych zadań, jakie stoją przed administracją publiczną wszystkich gmin. Aby minimalizować negatywne zjawiska społeczne zdiagnozowane na obszarze Gminy Złocieniec należy w ten proces zaangażować również organizacje i instytucje należące do różnych sektorów życia publicznego, w tym m.in. organizacje pozarządowe, czy podmioty gospodarcze. Diagnoza rzeczywistych potrzeb społeczności lokalnej oraz określenie planu działań w dłuższej perspektywie są niezbędnymi warunkami efektywnej realizacji polityki społecznej. Natomiast określenie misji i wizji rozwoju oraz wyznaczenie celów strategicznych i działań, powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania lub ograniczenia wielu problemów w sferze społecznej.

Dokument stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym oraz doprowadzić do integracji społecznej. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest podstawowym instrumentem zarządzania w aspekcie społecznych uwarunkowań na terenie Gminy Złocieniec, ponieważ zawiera cele długoterminowe, odpowiadające generalnym kierunkom działania. Jest to więc praktyczny dokument dla władz samorządowych, instytucji i samych mieszkańców, stanowiący kierunkowskaz do dalszych działań.

Podstawą prawną opracowania niniejszej strategii jest ustawa z dnia 12 marca 2004 r o pomocy społecznej¹.

---

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1876.

II. Badania opinii społecznej na temat warunków życia w Gminie Złocieniec

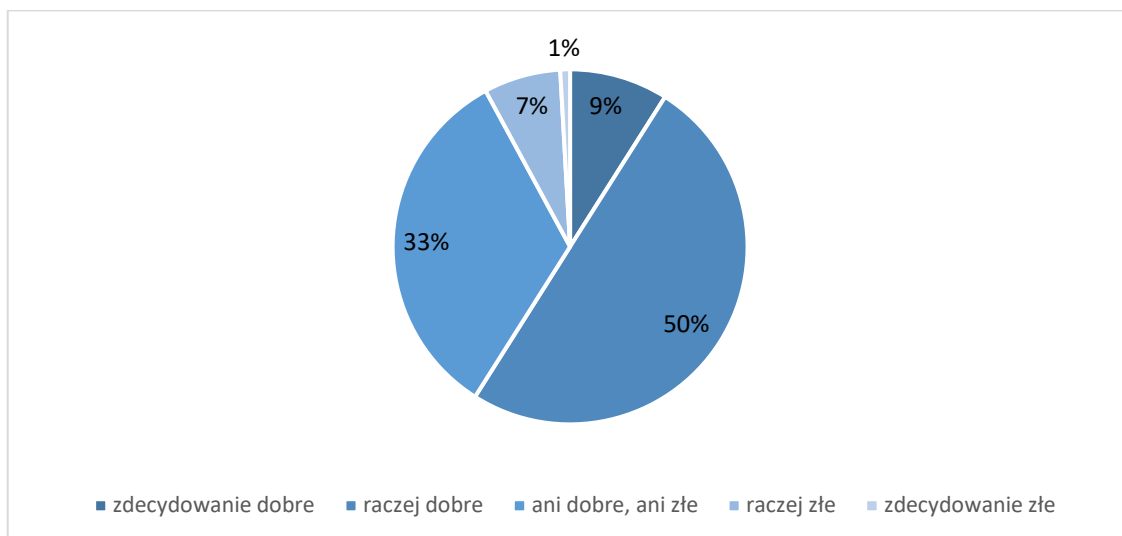
W ramach opracowywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Złocieniec na lata 2021-2025 przeprowadzona badania opinii społecznej wśród mieszkańców Gminy. Celem badan była ocena warunków życia na terenie Gminy, wskazanie najważniejszych problemów społecznych oraz działań, które należałoby podjąć w ramach polityki społecznej Gminy.

W ramach badań społecznych została przeprowadzona ankieta internetowa wśród mieszkańców Gminy, badająca różne kwestie społeczne, w tym: główne problemy, deficyty, a także warunki, które należałoby poprawić i udoskonalić, aby ograniczyć zjawisko wykluczenia społecznego. W badaniu ankietowym wzięło udział 178 respondentów. Wśród nich kobiety stanowiły 76,4% (134 kobiety), a mężczyźni 23,6% (42 mężczyzn). Największa liczba osób biorących udział w badaniu posiadał wykształcenie średnie (44,9%), następnie wyższe (38,8%). Respondenci posiadający wykształcenie zawodowe stanowili 8,4% ankietowanych, a osoby z wykształceniem podstawowym stanowiły 7,9% badanych.

Wśród badanych osób najwięcej, bo 64% stanowiły osoby zatrudnione (pracujące) lub osoby prowadzące własną działalność gospodarczą. 19,1% respondentów były to osoby uczące się lub studiujące, a 8,4% badanych to osoby bezrobotne. Najmniejszą grupę stanowili emeryci/renciści (7,5%) oraz rolnicy (1%). Aż 79,2% osób biorących udział w badaniu zamieszkiwało obszar miejski, a pozostali respondenci zamieszkiwali obszar wiejski (20,8%).

Badanie opinii społecznej mieszkańców Gminy Złocieniec rozpoczęto od oceny warunków życia na terenie Gminy. 50% ankietowanych oceniło własne warunki życia jako dobre, a 33,1% badanych jako przeciętne (ani dobre, ani złe). 9% badanych uznało, że warunki życia na terenie Gminy posiadają zdecydowanie dobre, z kolei 7% uznało, że są one raczej złe. Tylko 0,9% badanych (1 osoba) określiła własne warunki życia jako zdecydowanie złe.

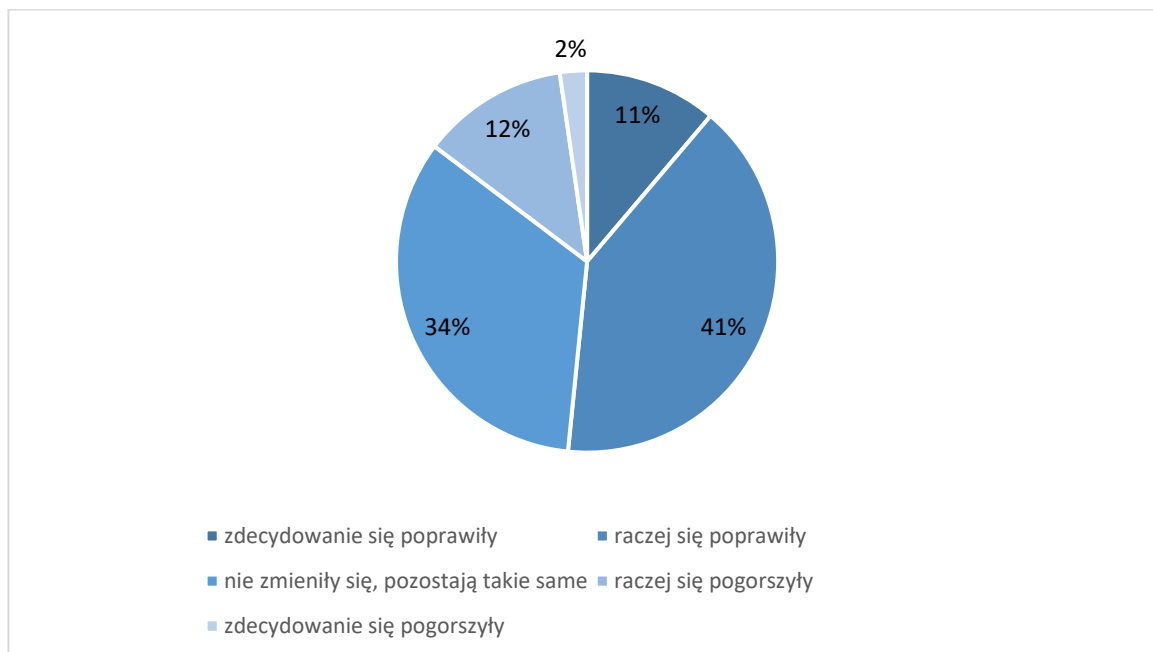
Wykres 1 Ocena warunków życia w Gminie Złocieniec

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Natomiast zmiana warunków życia na terenie Gminy Złocieniec poprawiła się według 51,6% ankietowanych (dla 11,2% zdecydowania, a dla 40,4% raczej się poprawiła). Z kolei 33,7% respondentów uznało, że warunki życia w Gminie ani się nie poprawiły, ani się nie pogorszyły. Tylko 12,4% ankietowanych twierdzi, że warunki te raczej uległy pogorszeniu, a dla 2,3% badanych zmieniły się bardzo i to na gorsze.

Wykres 2 Ocena zmiany warunków życia w ostatnich 4 latach na terenie Gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

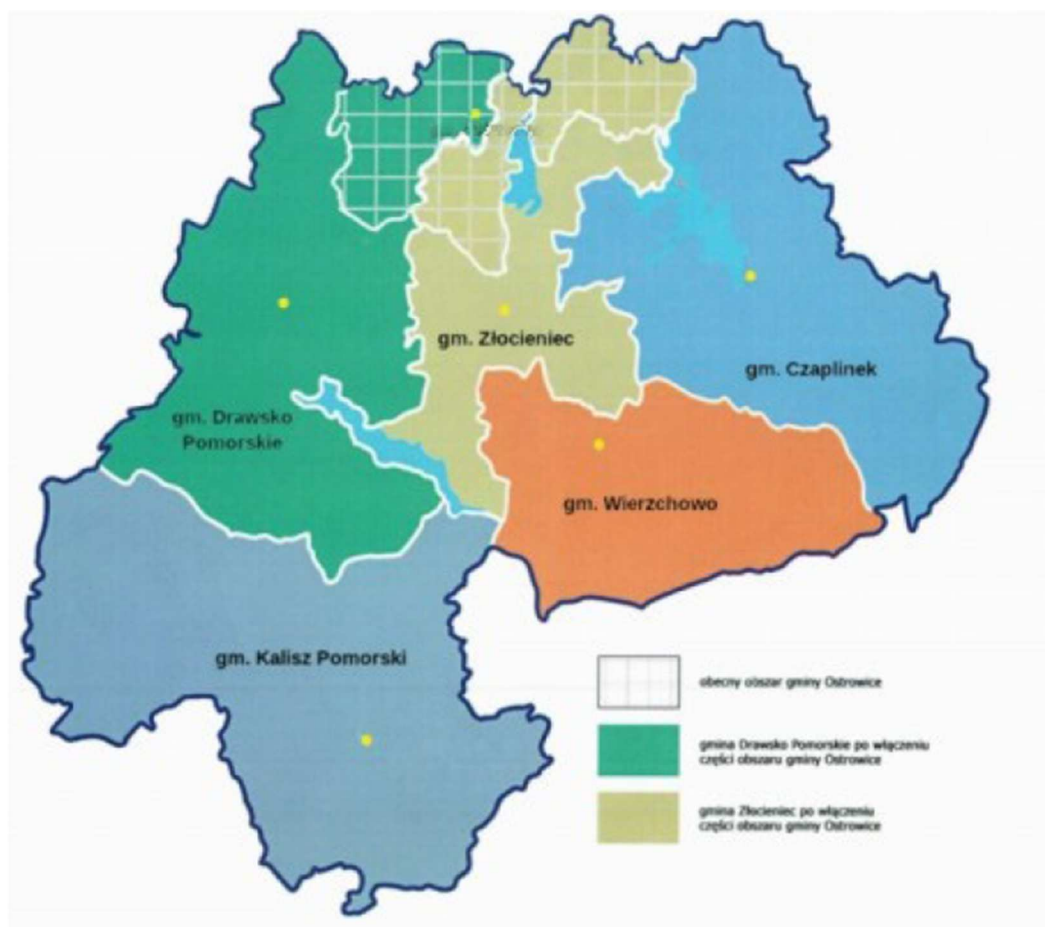
III. Charakterystyka Gminy Złocieniec

Gmina Złocieniec to gmina miejsko-wiejska położona w województwie zachodniopomorskim, w powiecie drawskim. Od wschodu graniczy z gminą Czaplinek, od południowego-wschodu z gminą Wierzchowo, od południa z gminą Kalisz Pomorski, od zachodu z gminą Drawsko Pomorskie, a od północy z gminą Ostrowice oraz na odcinku ok. 1,2 km z gminą Połczyn Zdrój (powiat świdwiński).

Powierzchnia Gminy (od 1 stycznia 2019 r.) wynosi 279,9 km². W związku ze zniesieniem gminy Ostrowice do Gminy Złocieniec włączone zostały obręby ewidencyjne: Chlebowo, Cieminko, Gronowo, Nowe Worowo, Płocie, Siecino, Smołdzięcino, Szczycienko oraz Śmidzięcino o łącznej powierzchni 8 500,04 ha.

W skład Gminy wchodzi 19 sołectw: Bobrowo, Chlebowo, Cieminko, Cieszyno, Darskowo, Gronowo, Kosobudy, Lubieszewo, Nowe Worowo, Płocie, Rzęsnica, Siecino, Smołdzięcino, Stare Worowo, Stawno, Szczycienko, Śmidzięcino, Warnięg, Złocieniec. W 2019 r. Gminę zamieszkiwało 16 171 mieszkańców.

Mapa 1 Mapa ogólna obszaru Gminy Złocieniec na tle powiatu drawskiego

Źródło: Raport o stanie Gminy Złocieniec

Ukształtowanie terenu warunkuje jego zróżnicowane społeczno-gospodarcze wykorzystanie. Słabe gleby porastają łąki i lasy. Znaczną część powierzchni zajmują jeziora. Obszar gminy rozciąga się między jeziorami Lubie, Drawsko i Siecino. Użytki rolne obejmują 36% powierzchni gminy. Prawie 80% użytków rolnych stanowią grunty orne.

Podstawową sieć komunikacyjną miasta tworzą drogi krajowe, powiatowe oraz gminne – utwardzone i nieutwardzone. Łączna długość przebiegających przez Gminę Złocieniec dróg różnej kategorii wynosi 148 km. Przez Gminę Złocieniec przebiega droga krajowa nr 20, zapewniająca połączenie Gminy z ośrodkami zewnętrznymi takimi jak: Stargard Szczeciński, Drawsko Pomorskie, Szczecinek, Kościerzyna oraz Gdynia. Łączna długość dróg gminnych wynosi: 68,149 km. Stan drogi jest zróżnicowany.

Transport publiczny na terenie Gminy Złocieniec realizowany jest przy wykorzystaniu przewozów autobusowych i kolejowych. Przewozy autobusowe realizowane są głównie przez PKS Złocieniec Sp. z o.o. w Złocińcu, które obejmują kursy do 25 miast i miejscowości. Przewozy kolejowe obejmują z kolei 5 połączeń w relacji Szczecin Główny – Szczecinek i 5 połączeń w relacji Szczecinek – Szczecin Główny. Wszystkie połączenia są obsługiwane przez Przewozy Regionalne autobusami szynowymi².

III.1 Potencjał kulturowy i przyrodniczy

Ograniczenia w rozwoju przemysłu i innych form działalności szkodliwej dla środowiska związane z funkcjonowaniem w gminie strefy chronionego krajobrazu Drawskiego Parku Krajobrazowego i obszarów Natura 2000 powodują, że najważniejszą gałęzią gospodarki w gminie jest niewątpliwie działalność rolnicza i turystyczna.

Jeziora i lasy Gminy Złocieniec mają duże walory turystyczne. Na terenie Gminy zlokalizowana jest zróżnicowana, atrakcyjna i łatwo dostępną baza noclegowa. Część Gminy położona jest na terenie Drawskiego Parku Krajobrazowego powołanego na podstawie uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie z dnia 24 kwietnia 1979 r. dla zachowania i ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych oraz stworzenia warunków dla wykorzystania naukowo-dydaktycznego i turystyki kwalifikowanej (krajoznawczej). Powierzchnia Parku wynosi 41 430 ha, a otuliny 22 212 ha.

W granicach gminy znajdują się 2 rezerваты przyrody: Jezioro Czarnówek i Jezioro Morzysław oraz 4 duże jeziora: Lubie, Siecino, Wąsosze i Wilczkowo. Z jeziora Drawsko przez jezioro Krosino, Złocieniec, Drawsko Pomorskie i jezioro Lubie przepływa rzeka Drawa. W okolicach Rzęśnicy wypływa z niej rzeka Kokna, obie są dostępne dla kajaków. Obszary objęte ochroną w ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 zajmują znaczną część gminy. Obejmują one Specjalne obszary ochrony siedlisk: Jezioro Lubie i Dolina Drawy 15 046,7 ha, Jezioro Czaplineckie o powierzchni 31 949,3 ha oraz specjalne obszary ochrony ptaków Ostoja Drawska 153 906,1 ha. Dzięki swemu położeniu wśród lasów (36% całego obszaru gminy) i jezior (16% całego obszaru gminy) oraz walorom krajobrazowym Gmina Złocieniec jest doskonałym miejscem do wypoczynku i uprawiania turystyki.

Zdjęcie 1 Gmina Złocieniec

Źródło: <https://www.google.com/>

Na terenie Gminy Złocieniec znajduje się szereg ciekawych historycznie i turystycznie zabytków i obiektów zabytkowych, stanowiących potencjał turystyczny Gminy. Do najważniejszych z nich zalicza się:

- 1) Pałac w Cieszynie został wybudowany w II poł. XIX w. w stylu neorenesansowym. Jest to budynek jednorodny stylowy, założony na planie nieregularnego prostokąta z dwoma wieżami i ryzalitem przy fasadzie z werandą od strony elewacji ogrodowej. Elewacje pałacu podzielone są prostokątnymi oknami zamkniętymi łukami odcinkowymi. Wnętrze pałacu jest dwukondygnacyjne o nietypowym rozplanowaniu pomieszczeń.

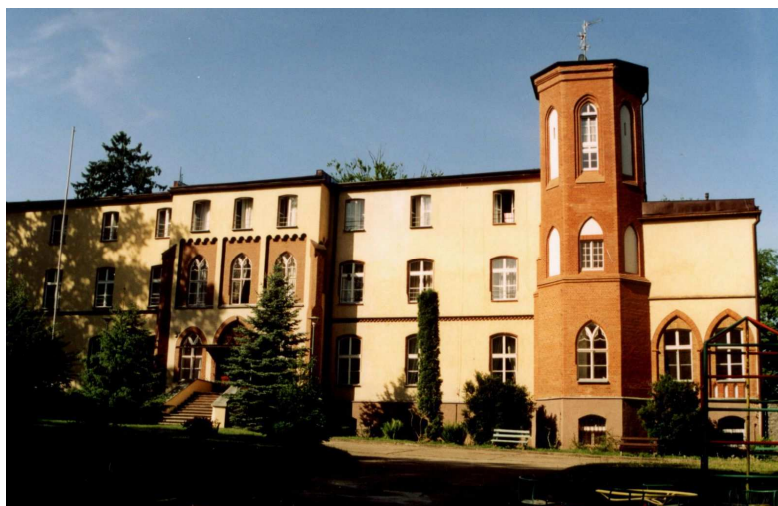
Zdjęcie 2 Pałac w Cieszynie

Źródło: złocieniec.pl

- 2) Pałac neogotycki z II poł. XIX w. w Wąsoszu. Pałac otoczono małym parkiem krajobrazowym o cechach angielskich. W kompozycji wnętrza dominowała duża polana otaczająca pałac. Ze składu gatunkowego i wielu drzew, które są znacznie starsze od pałacu, można przypuszczać, że pochodzą one z zadrzewienia dawnego lasu, rosnącego dawniej na tym terenie. Park łączy się z dużym obszarem leśnym położonym nad jeziorem Wąsosze. Obecnie w Pałacu mieści się Ośrodek Wypoczynkowy.

Zdjęcie 3 Pałac w Wąsoszu

Źródło: złocieniec.pl

- 3) Pałac w Bobrowie z XIV w. W latach 1851 - 1853 zbudował on pałac eklektyczny wg ówczesnej mody, z wysoką wieżą z blankami i wykuszem. Pałac usytuowano poza dziedzińcem folwarku. Przy pałacu w tym okresie założono rozległy park angielski, włączając w jego granice Jezioro Kozy. Park przecinał alejki o układzie swobodnym, łączyły pałac z dziedzińcem i z odległym jego obrzeżem. Od 1972 r. w pałacu mieści się Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy.

Zdjęcie 4 Pałac w Bobrowie

Źródło: złocienec.pl

- 4) Pałac w Darskowie został wzniesiony w latach 1777 - 1780 w stylu rokoko przez Krzysztofa von Doeberwitz, który kupił majątek Darskowo w 1775r. Wraz z pałacem został założony ogród. Na początku XIX w. majątek został częściowo spustoszony podczas pobytu wojsk napoleońskich. W chwili obecnej w pałacu mieści się Dom Pomocy Społecznej.

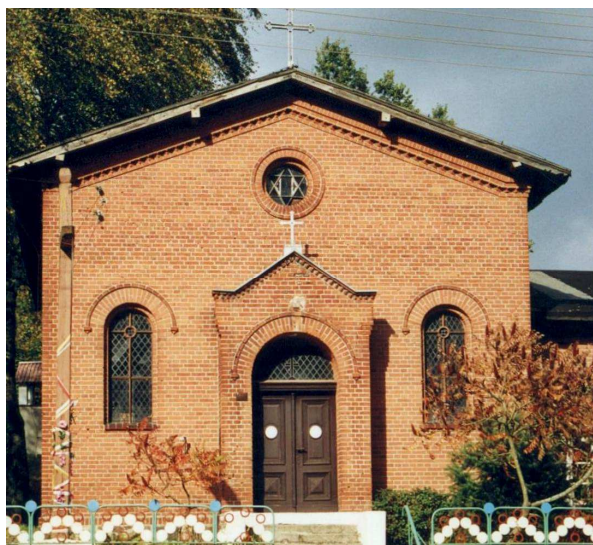
Zdjęcie 5 Pałac w Darskowie

Źródło: złocieniec.pl

- 5) Kościół w Warniłęgu. Kościół filialny p.w. narodzenia NMP został zbudowany w II poł. XIX w. Z cegły w stylu neoromańskim, z wyodrębnionym prezbiterium zakończonym trójbocznie. Wejście i okna zakończone półkoliście, dach dwuspadowy, nad prezbiterium trójpołaciowy³.

Zdjęcie 6 Kościół w Warniłęgu

Źródło: złocieniec.pl

Na terenie Gminy Złocieniec znajdują się 4 szlaki turystyczne (piesze) o łącznej długości 55 km. Zaliczamy do nich:

1. Zielony „Szlak Wzniesień Moreny Czołowej” (szlak nr 632 z)
2. Czarny „Szlak Przyrodniczy Drawskiego Parku Krajobrazowego” (nr 1303 s)
3. "Niebieski „Szlak I Warszawskiej Dywizji Kawalerii” (1302 n).
4. Zielony „Szlak Jezior Drawskich” (1313 z)⁴.

Gmina Złocieniec może pochwalić się również ciekawymi szlakami rowerowymi biegnącymi przez urokliwe lasy, wzniesienia góry morenowej tuż nad brzegami czystych jezior. Obejmują one setki oznakowanych kilometrów prowadzonych drogami gruntowymi i asfaltowymi.

Tabela 1 Szlaki rowerowe na terenie Gminy Złocieniec

Lp.	Nazwa szlaku	Trasa	Długość szlaku	Kolor oznakowania
1	Jezioro Kańsko	<i>Złocieniec - Jezioro Rakowo Duże - Jezioro Rakowo Małe - Jezioro Kańsko - Złocieniec</i>	17,7 km	Szlak Zielony
2	Dookoła Jeziora Siecino	<i>Złocieniec – Gronowo – Ostrowice – Szczytniki – Szczycienko - Jezioro Siecino – Słowianki – Chlebowo – Cieszyno - Jezioro Skąpe-Jezioro Czarnówek - Jezioro Dłusko - Złocieniec</i>	38,9 km	Szlak niebieski
3	Góra Lisica	<i>Złocieniec – Darskowo – Rzęńcia – Kosobudy – Kosobudki - Linowo-Lubieszewo – Stawno - Złocieniec</i>	28,7 km	Szlak żółty
4	Dolina Wąsawy	<i>Złocieniec - Osiek Drawski - Wierzchowo - Jezioro Górne – Jezioro Dolne - Wąsosz - Bobrowo – Złocieniec</i>	30,7 km	Szlak czerwony
5	Drawa	<i>Złocieniec – Bobrowo – Żeliszewo - Jezioro Kaleńskie – Siemczyno – Piaseczno – Rzepowo – Warniłęg – Grabinek - Nowe Worowo - Stare Worowo – Cieszyno - Złocieniec</i>	60,7 km	Szlak Czerwony
6	Środek Powiatu Drawskiego	<i>Stawno – Geodezyjny Środek Powiatu Drawskiego – Stawno</i>	4,5 km	Szlak Pomarańczowy
7	Trasa rowerowa Złocieniec – Połczyn Zdrój		27 km	
8	Trasa rowerowa Greenway Naszyjnik Północy		27 km	

Źródło: zlocieniec.pl

III.2 Infrastruktura społeczna

III.2.1 Edukacja

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, do zadań własnych gminy należą sprawy edukacji publicznej. w 2019 r. na terenie Gminy Złocieniec funkcjonowało jedno przedszkole samorządowe, jedno przedszkole niepubliczne oraz 3 szkoły podstawowe: SP nr 1 im. Janusza Kusocińskiego w Złocieniu, SP nr 3 w Złocieniu oraz SP w Nowym Worowie.

W roku szkolnym 2019/2020 naukę w Gminie Złocieniec pobierało łącznie 1 132 uczniów w 59 oddziałach w szkołach podstawowych. Łącznie opieką przedszkolną objętych zostało 480 uczniów w wieku 3 - 6 lat.

Szkoły prowadzone przez Gminę Złocieniec dysponują łącznie 68 salami lekcyjnymi wraz z salami zabaw, salami zajęć terapeutycznych i salami gimnastycznymi. Średnio na jedną salę dydaktyczną przypada 17 uczniów. Średnia liczebność oddziałów szkolnych wynosi 19 uczniów, co jest bardzo dobrym wskaźnikiem warunków nauki, pozwalającym prowadzić właściwy proces dydaktyczny. W roku szkolnym 2019/2020 w gminnych placówkach oświatowych zatrudniano nauczycieli na 115,06 etatu⁵. Średnio 134 uczniów, stanowiących 12% wszystkich uczniów, dojeżdżało do szkoły transportem zapewnianym przez Gminę. Z kolei 8 uczniów było dowożonych przez rodziców.

W 2019 r. w Gminie Złocieniec w ramach realizacji projektu „Żłobek w Złocieniu – szansa na zatrudnienie lub powrót do pracy dla mieszkańców gminy Złocieniec, opiekujących się dzieckiem w wieku do lat 3” uruchomiono żłobek w Złocieniu dysponujący 24 miejscami⁶.

III.2.2 Upowszechnianie kultury

Upowszechnianiem kultury na terenie Gminy Złocieniec zajmuje się samorządowa instytucja kultury - Złocieniecki Ośrodek Kultury (ZOK). ZOK realizuje swoje cele w oparciu o podział pracy pomiędzy: Ośrodek Kultury, Bibliotekę Publiczną, Kino „Mewa” oraz świetlice wiejskie.

W Złocienieckim Ośrodku Kultury prowadzone są liczne zajęcia i warsztaty dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Zajęcia organizowane są w następujących sekcjach Amatorskiego Ruchu Artystycznego: zajęcia wokalne, Chór Alberta, zajęcia muzyczne, plastyczne, ceramiczne, rysunek i malarstwo, studium postaci, teatr, teatr w bibliotece, Zespół Śpiewaczy „Darskowiacy”. Zespół

⁵ https://zlocieniec.pl/strona/menu/20_oswiata

⁶ Raport o stanie Gminy Złocieniec za rok 2019, s. 65.

Śpiewaczy jest laureatem wielu nagród. Bierze aktywnie udział w licznych przeglądach i konkursach, reprezentuje Gminę na arenie narodowej, stanowi niezwykle potencjał społeczno-kulturalny Gminy Złocieniec.

Zdjęcie 7 Zespół Śpiewaczy „Darskowiacy”

Źródło: <https://www.zok.zlocieniec.pl/>

W ramach ZOK aktywnie funkcjonuje kino, które dostosowane jest do potrzeb osób niepełnosprawnych. W 2019 r. wyemitowano łącznie 704 seanse filmowe, w tym: polskie – 208, europejskie – 140, seanse w ramach projektu Kino – Szkoła – 48 oraz seansów studyjnych – 46. Łączna liczba widzów w 2019 r. wyniosła 32 942 osób, w tym widownia projektu KINO SZKOŁA 3 932 uczniów⁷.

W Gminie Złocieniec w 2019 r. funkcjonowała jedna biblioteka będąca w strukturach Złocienieckiego Ośrodka Kultury. Księgozbiór na koniec roku 2019 wynosił 32 997 woluminów. Biblioteka umożliwiała wypożyczenia audiobooków, z czego skorzystało 136 mieszkańców.

Zapisanych do biblioteki było 1 257 czytelników, w tym 905 kobiet i 352 mężczyzn. W ciągu roku czytelnicy skorzystali łącznie z 21 116 woluminów. Biblioteka zatrudniała 5 pracowników.

W bibliotece użytkowano 9 komputerów stacjonarnych z dostępem do szerokopasmowego internetu, 9 laptopów i 8 tabletów. Dostępny był katalog on-line oraz możliwość zdalnego (internetowego) składania zamówień.

W 2019 biblioteka podejmowała szereg działań kulturalno-oświatowych oraz zajęć edukacyjnych związanych z promocją czytelnictwa. Prowadziła działania skierowane do różnych grup

wiekowych: od przedszkolaków, poprzez uczniów szkół podstawowych, ponadgimnazjalnych po osoby dorosłe. Biblioteka współpracowała z przedszkolami, szkołami i placówkami terapeutycznymi proponując zajęcia czytelnicze, tematyczne, biblioterapeutyczne i profilaktyczne. Łącznie w działaniach kulturalnych i popularyzacji czytelnictwa wzięło udział 4 559 mieszkańców⁸.

Złoceniecki Ośrodek Kultury w 2019 r. prowadził działalność merytoryczną w dwunastu świetlicach wiejskich. W Bobrowie, Cieszyń, Darskowie, Lubieszewie, Starym Worowie, Stawnie i Rzęśnicy działalność ta prowadzona była od stycznia do grudnia 2019 r. W ciągu roku udało się rozpocząć działania animacyjne również w Bolegorzynie (od czerwca), Chlebowie (od kwietnia), Kosobudach (od listopada), Nowym Worowie (od września), Warnięgu (od listopada). W listopadzie w świetlicy wiejskiej w Kosobudach Gmina Złoceniec zakończyła remont budynku, co umożliwiło ponowne uruchomienie świetlicy. W Bolegorzynie, Chlebowie i Kosobudach realizowano działania w nowych granicach administracyjnych Gminy Złoceniec. Średnia liczba dzieci i młodzieży korzystających ze świetlic wiejskich kształtowała się między 5 a 16 osób dziennie. W świetlicach wiejskich zajęcia prowadzone są na podstawie opracowanego rocznego planu pracy, który zakłada różnorodne formy zajęć, tj. zajęcia edukacyjne rozwijające uzdolnienia i zainteresowania artystyczne dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez różnorodne działania plastyczne, ceramiczne, wokalne, muzyczne, teatralne i taneczne; zajęcia rekreacyjno-ruchowe, w tym zabawy na świeżym powietrzu, zabawy w grupach, drużynowe turnieje sprawnościowe, konkurencje sportowe, gry i zabawy integracyjne.

III.2.3 Działalność organizacji pozarządowych

Działalność organizacji pozarządowych jest dla mieszkańców Gminy Złoceniec ważną sferą ich aktywności społecznej i rozwijania zainteresowań. W 2019 r. funkcjonowało na terenie Gminy 29 organizacji pozarządowych, działających na różnych polach, m.in.: sportu, rekreacji, kultury czy ochrony zdrowia. Poniżej przedstawiono wykaz organizacji NGO działających na terenie Gminy Złoceniec.

- Klub Strzelecki „Cel” Złoceniec
- Klub Walki Washi w Broczynie
- Lokalna Organizacja Turystyczna Pojezierza Drawskiego w Złocieńcu
- Międzyszkolny Klub Sportowy „Junior” w Złocieńcu
- Miejski Klub Sportowy Olimp Złoceniec

- Ochotnicza Straż Pożarna w Złocięncu
- Ochotnicza Straż Pożarna w Chlebowie
- Oddział Rejonowy Polskiego Związku Emerytów, Rencistów I Inwalidów w Złocięncu
- Polski Związek Działkowców Stowarzyszenie Ogrodowe Rodzinny Ogród Działkowy „Krokus” w Złocięncu
- Polski Związek Działkowców Stowarzyszenie Ogrodowe Warszawa Rodzinny Ogród Działkowy „Tulipan” w Złocięncu
- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło w Złocięncu
- Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej WBP w Złocięncu
- Uczniowski Klub Sportowy „Szkwał” w Złocięncu
- Uczniowski Klub Sportowy „Traper” w Złocięncu
- Stowarzyszenie EKDUS
- Stowarzyszenie Klub Abstynenta „Carpe Diem”
- Stowarzyszenie Klub Abstynenta „Nike”
- Stowarzyszenie „Klucz Do Sukcesu” w Złocięncu
- Stowarzyszenie „Semafor”
- Stowarzyszenie Turystyczno-Wędkarskie „Wędkarskie Opowieści” w Złocięncu
- Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Złocięncu
- Stowarzyszenie Złocieniecka Orkiestra Dęta
- Towarzystwo Rekracyjno-Sportowe „Anders” w Złocięncu
- Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Powiatu Drawskiego
- Złocieniecki Klub Morsów
- Złocieniecka Akademia Kick Boxing w Złocięncu
- Złocienieckie Towarzystwo Tenisa Stołowego w Złocięncu
- Związek Sybiraków, Koło Terenowe w Złocięncu
- Zrzeszenie Podmiotów Gospodarczych w Złocięncu⁹.

W rocznym programie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2019 – przyjętym uchwałą Nr LV/465/2018 Rady Miejskiej w Złocięncu z dnia 29 listopada 2018 r. w sprawie rocznego programu współpracy gminy Złocieniec z organizacjami pozarządowymi oraz

---

⁹ Dane z Urzędu Gminy Złocieniec

podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2019 r., zostały ujęte zadania priorytetowe, które dotyczyły zadań z zakresu: ochrony zdrowia, kultury, bezpieczeństwa obywateli, pomocy społecznej, turystyki, ochrony zabytków, przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym, działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych.

Na realizację 18 zadań publicznych przez 17 organizacji pozarządowych w 2019 r. łącznie z budżetu Gminy Złocieniec wydatkowano kwotę dotacji celowych w wysokości 488 000,00 zł¹⁰.

III.2.4 Realizacja budżetu obywatelskiego

Od 2015 r. w Gminie Złocieniec realizowana jest idea budżetu obywatelskiego. W 2019 r., w ramach zaplanowanej kwoty 120 tys. zł, zgłoszono 4 projekty do realizacji w ramach budżetu obywatelskiego. W głosowaniu nad nimi wzięło udział 1 040 osób, z tego oddano 988 głosów ważnych. Wybrano w toku głosowania 1 projekt pn. **Strefa aktywności sportowej**. Zadanie inwestycyjne zostało zrealizowane ostatecznie za kwotę 160.106,01 zł, a obiekt został oddany do użytkowania w terminie. W ramach Strefy funkcjonują: boisko do piłki nożnej plażowej, zespół drabinek i podciągów tzw. „Street Workout”, plenerowe urządzenia: stół do tenisa stołowego i gra zręcznościowa „Piłkarzyki” oraz piłkochwyty, ławki, kosze na odpady. Teren strefy został ogrodzony. W dniu 24 października 2019 r. na terenie Strefy Aktywności Sportowej odbył się pierwszy miniturniej piłkarski. W rozgrywkach wzięły udział 4 drużyny młodzików MKS Olimp Złocieniec, które rywalizowały w konkurencjach piłka nożna oraz piłkarzyki. Podczas rozgrywek była także okazja do wypróbowania „boulodromu” - boiska do gry w boule, wykonanego na terenie Strefy, za zgodą Burmistrza Złocienca, społecznie przez mieszkańców Osiedla Czaplineckiego, sympatyków tej gry¹¹.

III.2.5 Ochrona zdrowia

Na terenie Gminy Złocieniec usługi zdrowotne świadczą następujące placówki: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital Specjalistyczny Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Złocienku (Poradnia Zdrowia Psychicznego) oraz Niepubliczny Zakłady Opieki Zdrowotnej „Medica”, Przychodnia Zdrowia „Mysik-Med.”, a także 6 aptek.

Drawskie Centrum Specjalistyczne świadczy usługi medyczne w ramach:

- izby przyjęć,

10 Raport o stanie Gminy Złocieniec za rok 2019, s. 39.

11 Raport o stanie Gminy Złocieniec za rok 2019, s. 19.

- szpitalnego oddziału ratunkowego,
- bloku operacyjnego,
- 6-ciu oddziałów: chirurgicznego, ortopedycznego, intensywnej terapii, pediatryczno – neonatologicznego, ginekologiczno – położniczego i wewnętrznego,
- 9-ciu poradni specjalistycznych: chirurgii urazowo – ortopedycznej, ginekologiczno – położniczej, gruźlicy i chorób płuc, diabetologicznej, otolaryngologicznej, gastroenterologicznej, rehabilitacja i medycyny pracy,
- pracowni diagnostycznych: kardiologicznej, gastrologicznej, USG, RTG oraz laboratorium.

Szpital posiada podpisany kontrakt z NFZ, który obejmuje wszystkie świadczenia realizowane w ww. oddziałach i poradniach.

Szpital Specjalistyczny MSW w Złocińcu świadczy usługi medyczne w ramach 4 oddziałów: rehabilitacji ogólnoustrojowej, rehabilitacji kardiologicznej, leczenia zaburzeń nerwicowych, rehabilitacji neurologicznej – gdzie oferowany jest pobyt komercyjny rehabilitacyjny oraz dwóch poradni specjalistycznych: rehabilitacyjnej, kardiologicznej (nie posiada umowy z NFZ)¹².

Pomoc stomatologiczną zapewniają 4 placówki, do których należą: Indywidualna Praktyka Lekarska Mirosława Modelska, Indywidualna Praktyka Lekarska Szymańska Barbara, Marta Wyszowska-Pudło oraz Klinika RK+ Renata Kozak. Wszystkie gabinety znajdują się na terenie Złocińca.

Dostęp do leków mieszkańcom Gminy Złocieniec zapewnia 6 aptek. Na 1 aptekę przypada średnio 2 337 mieszkańców. Wszystkie apteki zlokalizowane na terenie Gminy znajdują się w granicach miasta Złocieniec.

Dodatkowo na terenie Gminy Złocieniec funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej w Darskowie oraz Powiatowy Dzienny Dom Samopomocowy Ośrodek Rehabilitacyjno-Kulturalny w Drawsku Pomorskim.

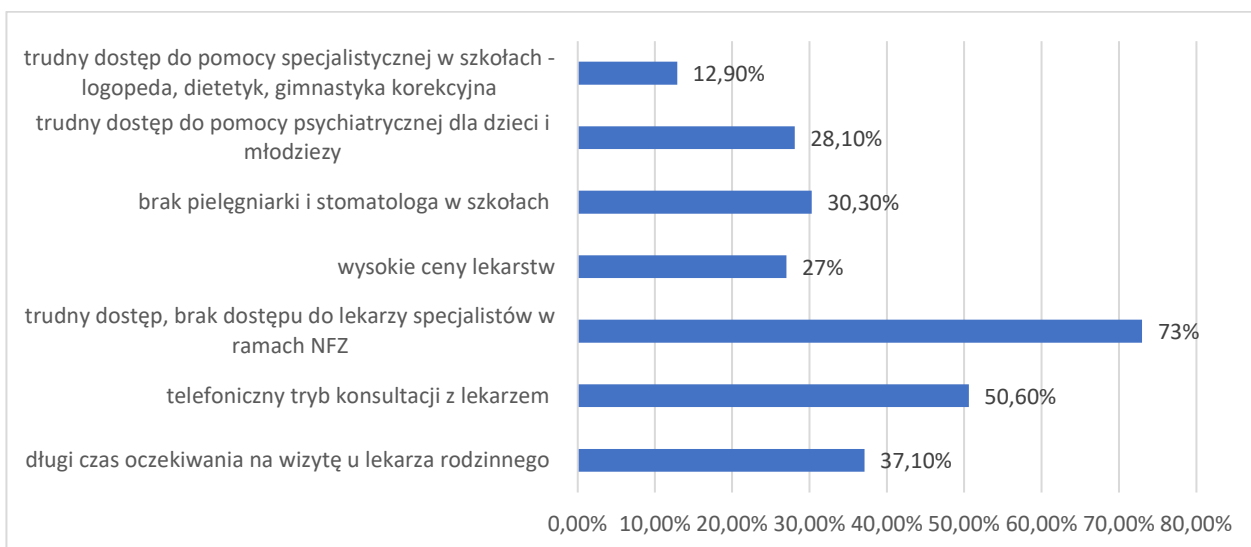
Według mieszkańców Gminy Złocieniec główny problem z opieką zdrowotną polega na trudnym dostępie do lekarzy specjalistów w ramach NFZ. Uważa tak 73% ankietowanych osób. obecnie w chwili pandemii zauważa się również problem związany z telefonicznym trybem konsultacji

---

12 Strategia Rozwoju Gminy Złocieniec na lata 2015-2025, s. 44-45.

z lekarzem pierwszego kontaktu (50,6%), a także długi czas oczekiwania na wizytę u lekarza rodzinnego (37,1%). Dodatkowo mieszkańcy zwrócili także uwagę na inne problemy związane z służbą zdrowia, jakie występują na terenie Gminy. Należą do nich: brak pielęgniarki i stomatologa w szkołach (30,3% ankietowanych), trudny dostęp do pomocy psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży (28,1%), wysokie ceny lekarstw (27%) oraz trudny dostęp do pomocy specjalistycznej w szkołach typu logopeda, dietetyk, gimnastyka korekcyjna (12,9%).

Wykres 3 Utrudnienia w zakresie dostępu do służby zdrowia na terenie Gminy Złocieniec

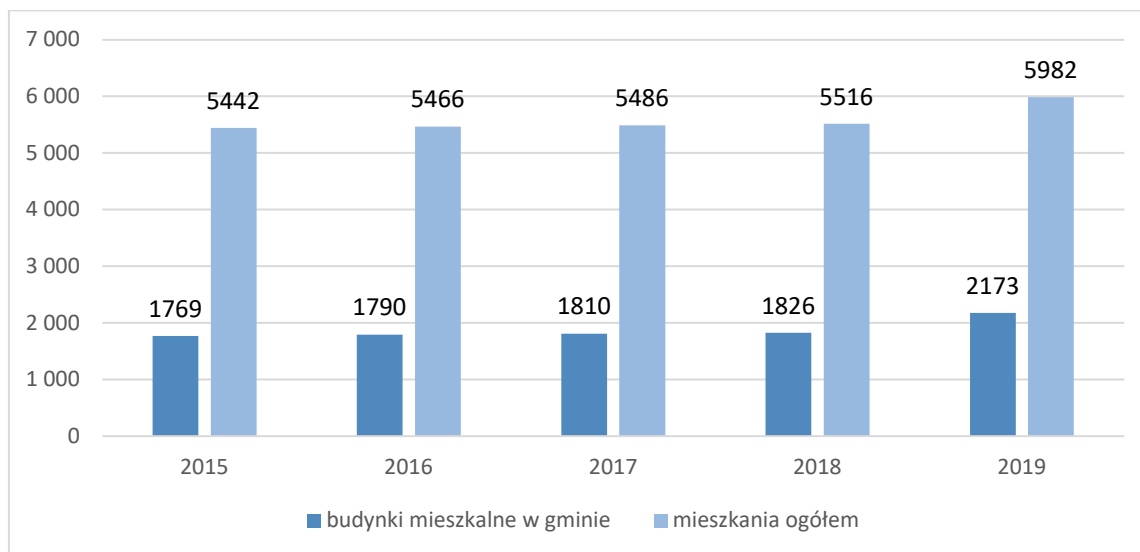

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

III.2.6 Gospodarka mieszkaniowa

Zasoby mieszkaniowe to ogół mieszkań zamieszkałych i niezamieszkałych znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Do zasobów mieszkaniowych nie zalicza się obiektów zbiorowego zamieszkania (tj. hoteli pracowniczych, domów studenckich, burs i internatów, domów pomocy społecznej), pomieszczeń prowizorycznych oraz obiektów ruchomych (tzn. barakowozów, wagonów kolejowych, barek i statków). Na terenie Gminy Złocieniec wraz ze zwiększającą się liczbą mieszkańców odnotowano wzrost liczby budynków mieszkalnych. W 2019 r. w Gminie znajdowało się 2 173 budynki mieszkalne, w tym 5 982 nieruchomości (mieszkań). W 2019 r. przybyło 15 nowych mieszkań. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w 2019 r. wynosiła 67,5 m², a przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę 24,7 m².

Wykres 4 Liczba budynków mieszkalnych i mieszkań w Gminie Złocieniec w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne, BDL GUS

Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 99,42% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 98,22% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 94,27% mieszkań posiada łazienkę, 79,99% korzysta z centralnego ogrzewania, a 72,10% z gazu sieciowego.

Ogólny zasób mieszkaniowy Gminy Złocieniec wynosi 775 lokali mieszkalnych, w tym:

- lokale mieszkalne komunalne – 693 lokali o łącznej powierzchni 32 601,83 m² (w tym lokale przejęte od Gminy Ostrowice nie będące w administracji Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej Sp. z o.o. w Złocieniu); w tym lokale mieszkalne socjalne – 86 lokali o łącznej powierzchni 2 727,49 m²;
- lokale mieszkalne Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej Sp. z o.o. w Złocieniu – 15 lokali o powierzchni 627,03 m²;
- lokale mieszkalne wynajmowane od Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej Sp. z o.o. w Złocieniu – 31 lokali o łącznej powierzchni 1 627,10 m²;
- lokale mieszkalne wynajmowane od Agencji Mienia Wojskowego – 19 lokali o łącznej powierzchni 914,12 m²;
- lokale mieszkalne wynajmowane od Spółdzielni Mieszkaniowej „Postęp” w Złocieniu – 4 lokale o łącznej powierzchni 213,36 m²;
- lokale mieszkalne wynajmowane od firmy „KOTEX” – 13 lokali o łącznej powierzchni 681,55 m²;

- komórki i garaże 1 051 m² (w tym część administrowana przez Zakład Gospodarki Mieszkaniowej Sp. z o.o. w Złocieniu – 90,53 m²);
- lokale użytkowe – 1 139,79 m² (w tym przejęte od Gminy Ostrowice)¹³.

IV. Demografia: procesy ludnościowe

W 2019 r. Gmina Złocieniec liczyła 16 171 mieszkańców, z czego 51,88% stanowiły kobiety, a 48,12% mężczyźni. Na przestrzeni 5 ostatnich lat stan ludności zmniejszył się o 488 osób. W 2019 r. 60,46% mieszkańców Gminy było w wieku produkcyjnym, 19% w wieku przedprodukcyjnym (0-18 lat), a 20,54% mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 2 Struktura demograficzna Gminy Złocieniec w latach 2015-2019

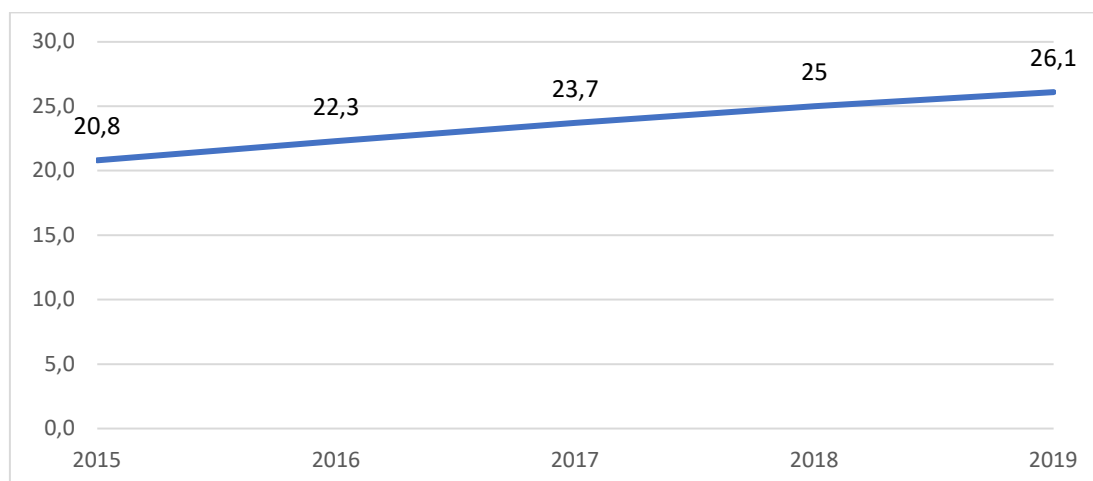
Lata	Liczba mieszkańców ogółem	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym		Liczba osób w wieku produkcyjnym		Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	
		%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba
2015	16 659	19,21	3201	64,00	10661	16,79	2797
2016	16 653	19,31	3215	62,97	10487	17,72	2951
2017	16 501	19,30	3185	62,10	10247	18,60	3069
2018	16 400	19,32	3169	61,05	10013	19,62	3218
2019	16 171	19,00	3072	60,46	9777	20,54	3322

Źródło: Opracowanie własne, dane z Urzędu Gminy w Złocieniu

Zjawisko zachodzących zmian demograficznych zostało zasygnalizowane także w *Strategii Rozwoju Gminy Złocieniec na lata 2015-2025*, gdzie scharakteryzowano proces starzenia się społeczeństwa. W analizowanym okresie przybyło 525 osób znajdujących się w wieku poprodukcyjnym (wzrost o 3,75%).

W Gminie Złocieniec w analizowanym okresie 5 ostatnich lat odnotowano wzrost wskaźnika „współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi” o 5,3 punkty procentowe, przyjmując w 2019 r. wartość 26,1. Proces starzenia się społeczeństwa jest również tendencją ogólnopolską, która wymusza na samorządach podjęcie odpowiedniej polityki senioralnej.

Wykres 5 Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w latach 2015-2019

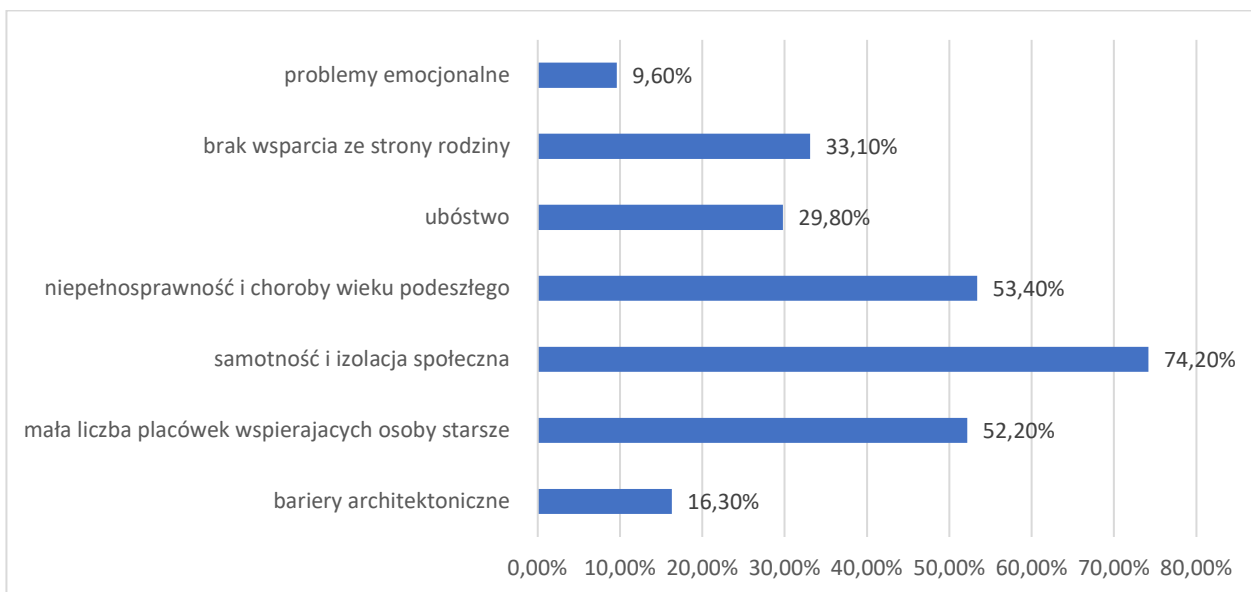

Źródło: Opracowanie własne, BDL GUS

W związku z procesem starzenia się społeczeństwa dostrzega się potrzebę zapewnienia osobom starszym wsparcia w postaci usług opiekuńczych. Z jednej strony widoczna jest potrzeba zapewnienia usług całodziennych w miejscu zamieszkania osób starszych, a w innych sytuacjach zapewnienie kilkugodzinnej pomocy. Istotna jest również kwestia zapewnienia odpowiedniej opieki medycznej, dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej oraz opieki specjalistycznej. Ponadto bardzo ważne jest podejmowanie działań służących zmobilizowaniu seniorów do aktywności społecznej, poprzez uczestnictwo w zajęciach realizowanych w różnych formach.

Z badania opinii warunków życia wynika, że do największych problemów, z jakimi borykają się osoby starsze na terenie Gminy Złocieniec należą przede wszystkim samotność i izolacja społeczna (74,2%), niepełnosprawność i choroby wieku podeszłego (53,4%) oraz mała liczba placówek wspierających osoby starsze (52,2%). W dalszej części wskazano na brak wsparcia ze strony rodziny (33,1%) oraz ubóstwo, które coraz częściej dotyka osoby starsze i samotne (29,8%). Polityka społeczna Gminy Złocieniec w dalszej perspektywie powinna uwzględniać potrzeby osób starszych, gdyż to one najczęściej narażone są na zjawisko wykluczenia i izolacji społecznej.

Wykres 6 Zdiagnozowane problemy osób starszych na terenie Gminy Złocieniec

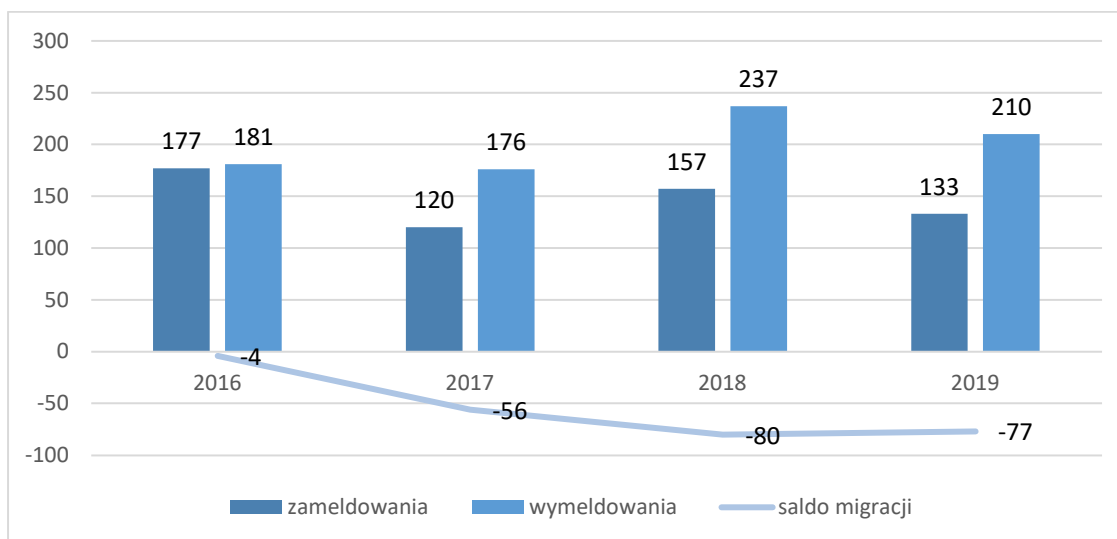
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Mieszkańcy Gminy Złocieniec zawarli w 2019 r. 68 małżeństw, co odpowiada 4,1 małżeństwom na 1000 mieszkańców. W tym samym okresie odnotowano 1,5 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 28,9% mieszkańców Gminy Złocieniec jest stanu wolnego, 53,4% żyje w małżeństwie, 5,6% mieszkańców jest po rozwodzie, a 8,9% to wdowy/wdowcy. Gmina Złocieniec charakteryzuje się ujemnym przyrostem naturalnym wynoszący -40. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -2,43 na 1000 mieszkańców Gminy Złocieniec. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,75. W 2018 r. 48,2% zgonów w Gminie Złocieniec spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 26,0% zgonów były nowotwory, a 4,5% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności Gminy Złocieniec przypada 10,76 zgonów¹⁴.

W 2019 r. zarejestrowano 133 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 210 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosiło dla Gminy Złocieniec -77. W tym samym roku 3 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 2 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 1.

Wykres 7 Liczba zameldowań i wymeldowań w Gminie Złocieńec oraz saldo migracji w latach 2016-2019

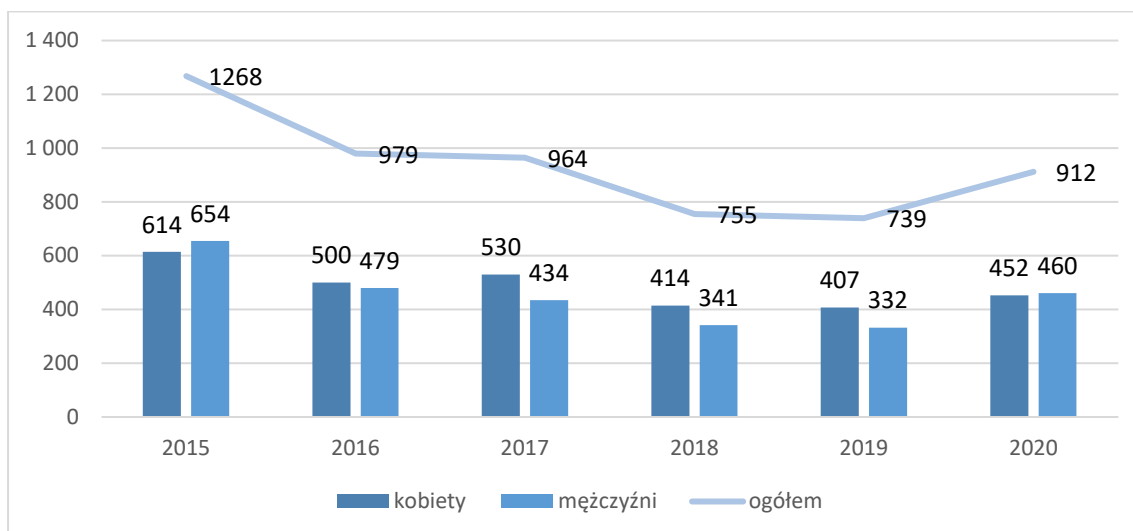

Źródło: Opracowanie własne, BDL GUS

V. Bezrobocie i rynek pracy

Wskaźnik bezrobocia¹⁵ w 2019 r. w Gminie Złocieńec wynosił 7,3 % i był wyższy od wskaźnika bezrobocia w powiecie drawskim (6,7%). Na przestrzeni analizowanych lat 2015-2019 odnotowano systematyczny spadek liczby osób bezrobotnych w Gminie o 529 osób. W 2019 r. na terenie Gminy zarejestrowanych było w Powiatowym Urzędzie Pracy w Drawsku Pomorskim 739 osób, w tym 407 kobiet i 332 mężczyzn.

Wykres 8 Liczba osób bezrobotnych w Gminie Złocieńec w latach 2015-2020

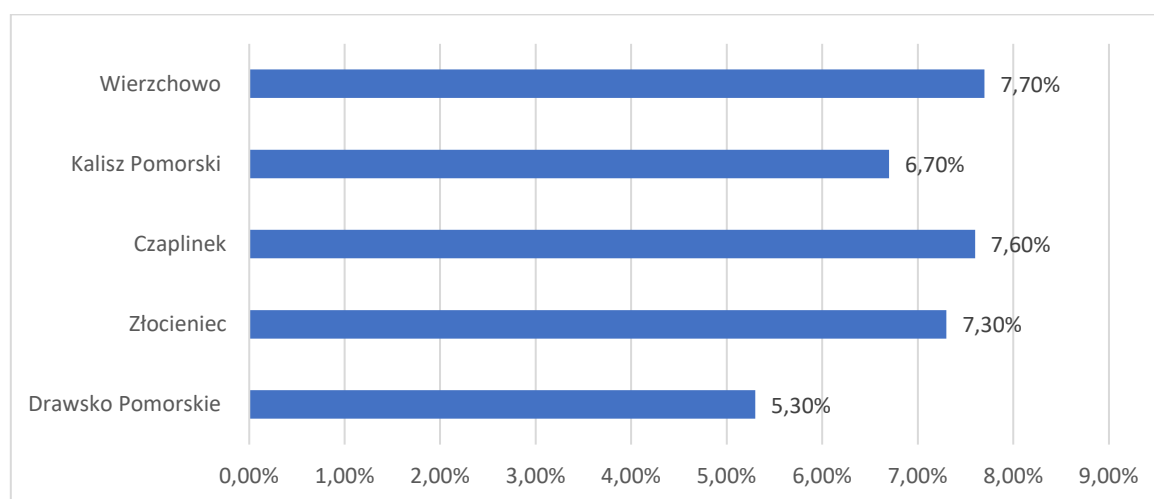
Źródło: Opracowanie własne, BDL GUS

¹⁵ Wskaźnik bezrobocia - liczba bezrobotnych do liczby ludności w wieku produkcyjnym

Zjawisko pandemii COVID-19 spowodowało wzrost ogólnego poziomu bezrobocia w całym kraju. W Polsce na koniec listopada 2020 r. stopa bezrobocia wynosiła 6,1%, w województwie zachodniopomorskim 8,1%, a w powiecie drawskim 7,5 %. Również w Gminie Złocieniec w wyniku sytuacji epidemiologicznej zwiększyła się liczba osób bezrobotnych. W czerwcu 2020 r. odnotowano 912 bezrobotnych, w tym 452 kobiety. W porównaniu z rokiem 2019 przybyło 173 osoby bezrobotne, w tym 45 kobiet oraz 128 mężczyzn. Oznacza to, że sytuacja pandemii wpłynęła niekorzystnie na wzrost poziomu bezrobocia również w Gminie Złocieniec, co w konsekwencji rodzi inne problemy społeczne z jakimi borykają się mieszkańcy Gminy (pogorszenie sytuacji materialno-bytowej, problemy natury psychicznej, ubóstwo). Wzrost poziomu bezrobocia stanowi początek negatywnych konsekwencji zaistniałej sytuacji na całym świecie, w obliczu której rola samorządów będzie znacząca.

Analizując wskaźnik bezrobocia w Gminie Złocieniec na tle pozostałych gmin w powiecie drawskim okazuje się, że Gmina w 2019 r. posiadała jeden z wyższych wartości tego wskaźnika. Wysoki wskaźnik stopy bezrobocia w Gminie staje się często przyczyną ubóstwa mieszkańców, którzy borykają się z licznymi problemami natury materialnej. Brak pracy rodzi frustracje, które niejednokrotnie doprowadzają do uzależnień, przemocy domowej czy chorób depresyjnych. A w przypadku zjawiska pandemii i niestabilnej sytuacji na rynku pracy zjawiska te mogą się pogłębiać.

Wykres 9 Wskaźnik bezrobocia w poszczególnych gminach powiatu drawskiego w 2019 r.

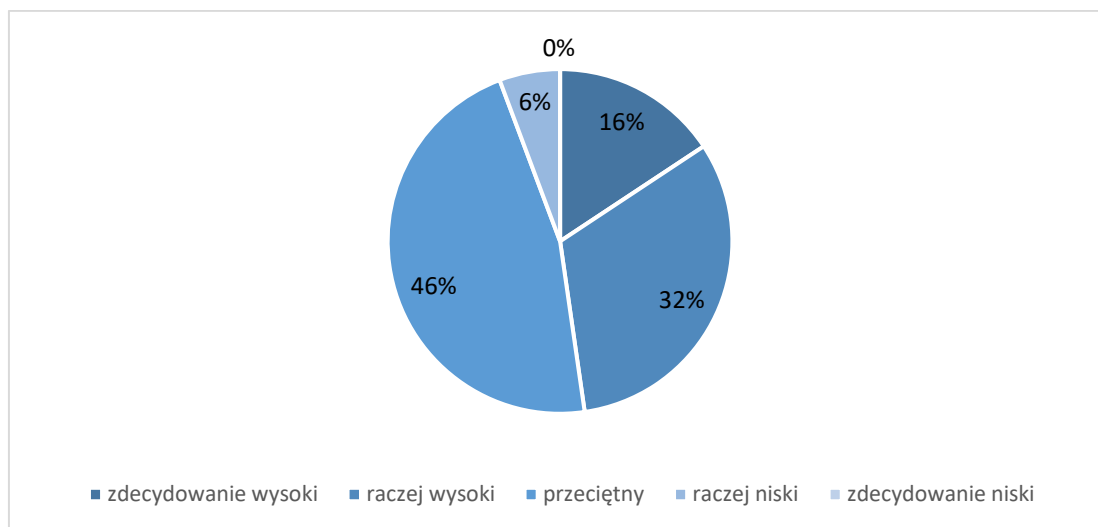

Źródło: Opracowanie własne, Powiatowy Urząd Pracy w Drawsku Pomorskim

Badanie opinii warunków życia mieszkańców Gminy Złocieniec dowodzi również, że problem bezrobocia na terenie Gminy jest kategorizowany jako problem społeczny. 32% respondentów jest

zdania, że stanowi on wysoki problem społeczny, a 15,7% badanych uważa, że jest to zdecydowanie wysoki problem społeczny. 46,6% twierdzi, że jest to przeciętny problem.

Wykres 10 Ocena poziomu bezrobocia jako problem społeczny Gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Warto podkreślić, że duży odsetek osób pozostających bez zatrudnienia stanowią kobiety. Od 2016 r. utrzymuje się tendencja, że kobiety stanowią większą grupę osób bezrobotnych w Gminie. Może to świadczyć o ich niskich kwalifikacjach zawodowych, braku aktywizacji zawodowej lub pełnieniu innych funkcji społecznych (wychowywanie dzieci, zajmowanie się gospodarstwem domowym, opieką nad osobami zależnymi). Często obowiązki domowe nie pozwalają kobiecie na podjęcie pracy zawodowej lub wymuszają rezygnację z dotychczasowej pracy. Dostępne oferty pracy, proponujące pracę trójzmianową, również nie spełniają oczekiwań kobiet, gdyż bardzo często nie mogą one pozwolić sobie na pracę w trybie nocnym, z uwagi na wychowywanie małoletnich dzieci.

W efekcie bezrobotne kobiety mogą borykać się z problemem braku bezpieczeństwa finansowego i stabilizacji życiowej. Kobiety także bardziej narażone są na bezrobocie długotrwałe. Aby przeciwdziałać wyłączeniu zawodowemu kobiet i ich bezrobociu konieczna jest aktywizacja skierowana na zniwelowanie samego problemu braku pracy oraz na ułatwienie powrotu do pracy po urlopie macierzyńskim, wychowawczym lub po przerwie w zatrudnieniu wynikającej z innych przyczyn. Tym samym nie należy zapominać także o możliwościach zapewniania opieki dzieciom na czas pracy kobiet. Warto podkreślić, że w 2019 r. uruchomienie żłobka na terenie Gminy stworzyło możliwość kobietom na podjęcie zatrudnienia.

Analizując sytuację rynku pracy warto zwrócić szczególną uwagę na osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Należą do nich osoby długotrwale bezrobotne, osoby powyżej 50 roku życia oraz osoby młode, które dopiero wchodzi na rynek pracy (do 30 roku życia). Wśród 139 osób zarejestrowanych w 2019 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Drawsku Pomorskim z Gminy Złocieniec, aż 368 stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, które zazwyczaj nie chcą w ogóle podjąć jakiegokolwiek zatrudnienia, albo z różnych przyczyn nie mogą lub też ich kwalifikacje są nieadekwatne do zapotrzebowania współczesnego rynku pracy. Warto jednak podkreślić, że w ostatnich 5 latach zauważa się spadek osób długotrwale bezrobotnych, który w przeciągu 5 lat wyniósł 376 osób, co świadczy o dobrej polityce aktywizacyjnej ośrodków wsparcia tej grupy.

Tabela 3 Liczba bezrobotnych z grup osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2015 -2019

ROK	Bezrobotni		Bezrobotni do 30 roku życia	Bezrobotni powyżej 50 roku życia	Długotrwale bezrobotni	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Ogółem	Ogółem	
2015	1 268	614	338	424	744	
2016	979	500	240	330	560	
2017	964	530	212	304	562	
2018	755	414	182	239	431	
2019	739	407	169	236	368	

Źródło: Opracowanie własne, BDL GUS

Ważną grupę osób zaliczanych do grup osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy stanowią osoby młode, do 30 roku życia oraz osoby starsze – po 50 roku życia. Wśród pierwszej grupy odnotowano spadek liczby młodych osób bezrobotnych (o 169 osoby). Można zatem stwierdzić, że w ostatnim okresie osoby młode łatwiej znajdowały zatrudnienie i szybciej zasilają grupę osób pracujących, co wpływało korzystnie na uzyskiwane dochody podatkowe Gminy. Osoby młode łatwiej klimatyzują się na lokalnym rynku, są zmotoryzowane, co również ułatwia im znalezienie zatrudnienia, a także chętniej podejmują się zdobycia nowych doświadczeń i kwalifikacji, poprzez szkolenia, kursy czy studia wyższe.

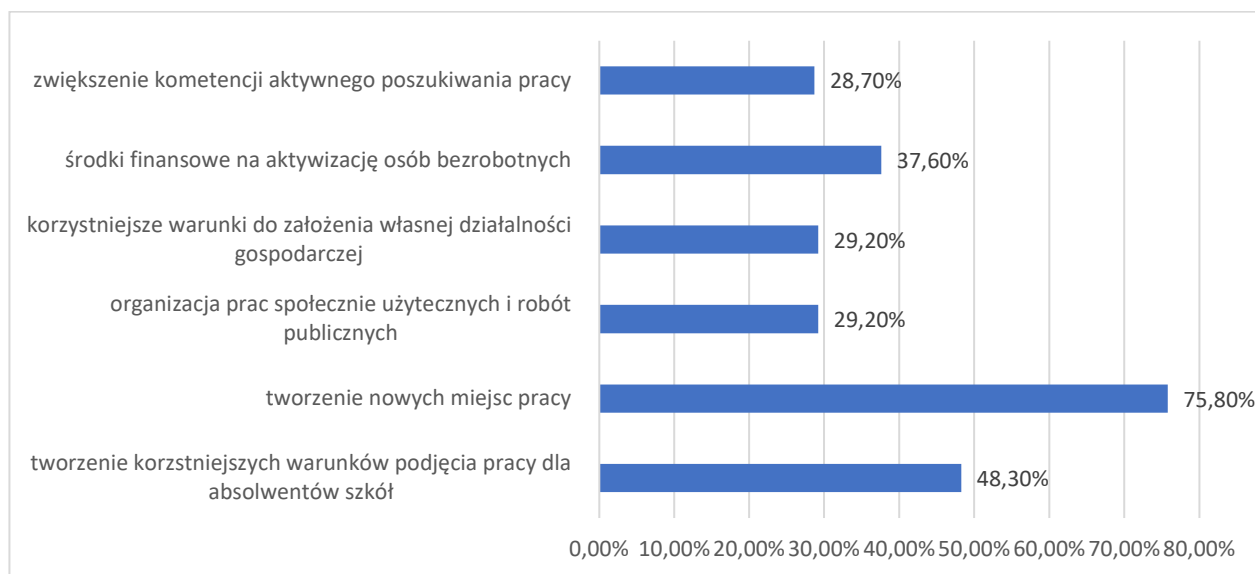
Dane dotyczące osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia w Gminie Złocieniec również są satysfakcjonujące, ponieważ od roku 2015 liczba bezrobotnych w tej grupie zmniejszyła się o 188 osób. Coraz częściej osoby starsze również szybciej odnajdują się na współczesnym rynku pracy, są gotowe do podnoszenia własnych kwalifikacji oraz świadome utrzymania jak najdłużej swojej aktywności zawodowej.

Jednakże problem bezrobocia w Gminie Złocieńec wciąż należy do jednych z głównych problemów społecznych, z jakim boryka się Gmina. Osoby bezrobotne częściej narażone są na zjawisko ubóstwa i występowania w ich rodzinach problemów opiekuńczo-wychowawczych. Bezradność i brak zabezpieczenia finansowego w takich rodzinach budzi frustrację, niezadowolenie, niechęć, bierną postawę wobec aktywizacji zawodowej. Długotrwałe bezrobocie potęguje te negatywne zjawiska. W konsekwencji osoby bezrobotne bardzo często dotyka problem uzależnień oraz przemocy domowej. Zatem polityka społeczna Gminy powinna zwrócić szczególną uwagę na tę grupę mieszkańców, gdyż stanowią oni jeden z problemów społecznych, który również wpływa na wzrost migracji.

Bardzo często zauważa się również wśród tej grupy występowanie poważnych problemów psychicznych, które dotyczą zarówno samych bezrobotnych, jak również członków ich rodzin. Problemy dzieci i młodzieży z rodzin patologicznych również stanowią problem, który jest trudny do rozwiązania. Sytuacja rodzinna wpływa niekorzystnie na ich zachowanie, wzrost przestępczości, wyuczoną postawę bierną czy roszczeniową w stosunku do pomocy społecznej. Często pojawia się zjawisko dziedziczenia statusu osoby bezrobotnej z pokolenia na pokolenia. Polityka społeczna państwa (program 500+, zapomogi, zasiłki itp. dla osób bezrobotnych) również nie sprzyja aktywizacji zawodowej, ale uczy biernej postawy i bezradności na rynku pracy.

Respondenci w badaniu ankietowanym wskazali propozycje działań, jakie należałoby podjąć na rzecz osób bezrobotnych z terenu Gminy. Okazuje się, że najważniejszą kwestią walki z bezrobociem jest tworzenie nowych miejsc pracy (75,8%), co niewątpliwie nie jest uzależnione bezpośrednio od samorządu lokalnego, ale od wzrostu poziomu przedsiębiorczości regionu. Na drugim miejscu respondenci wskazali większą potrzebę tworzenia korzystniejszych warunków podjęcia pracy dla absolwentów szkół (48,3%). Poniższy wykres przedstawia propozycję działań na rzecz osób bezrobotnych w opinii mieszkańców Gminy.

Wykres 11 Propozycje działań na rzecz osób bezrobotnych w Gminie

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

VI. Uwarunkowania gospodarcze

Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych powinno odnosić się w dużej mierze do uwarunkowań gospodarczych, które rzutują na sytuację społeczną Gminy. Uwarunkowania gospodarcza to przede wszystkim zasoby ludzkie zasilające rynek pracy, czyli kapitał ludzki. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Złocieniec 822 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 280 pracujących przyjeżdża do pracy spoza Gminy, tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -542. Warto podkreślić, że w 2018 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Gminie Złocieniec wynosiło 3 751,47 zł, co odpowiadało 77,60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Brak ciekawych ofert pracy, brak dużych przedsiębiorców i pracodawców powodują, że wzrastają migracje młodych ludzi do innych gmin, województw czy za granicę. Brak odpowiedniego poziomu rozwoju gospodarczego wpływa na sytuację rynku pracy. Dodatkowo w 2019 r. odnotowano 61,8% pracujących mobilnych w wieku 18-44 lat.

Likwidacja zakładów przetwórstwa włókienniczego, ceramiki budowlanej i Państwowych Gospodarstw Rolnych na terenie Gminy Złocieniec zmieniła obraz gospodarczy samego miasta jak i całej Gminy. Obecnie rozwój gospodarczy Gminy opiera się na sektorze MŚP.

W Gminie Złocieniec w 2019 r. w rejestrze REGON zarejestrowanych było 1 778 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 1 344 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W 2019 r. zarejestrowano 160 nowych podmiotów, a 84 podmioty zostały wyrejestrowane. Wśród podmiotów posiadających osobowość prawną najwięcej jest podmiotów stanowiących spółki cywilne (115). Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (1 720) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników.

3,1% (55) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 26,9% (479) podmiotów, a 70,0% (1 244) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.

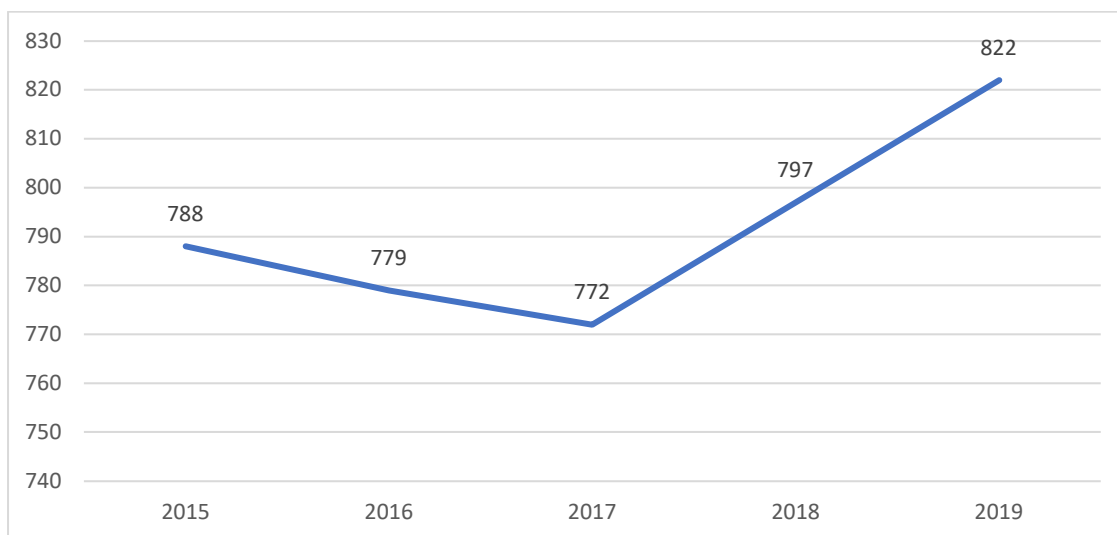
Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Złocieniec najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle oraz budownictwo. W ostatnim okresie rozwija się również przemysł mechaniczny (mechanika precyzyjna) i przetwórczy. Na terenie Gminy

działają dwa duże zakłady Flow Technics oraz STM Filling Machines. Z kolei w Nowym Worowie swoją działalność prowadzi zakład przetwórstwa ryb i zakład drzewny.

Wraz z powolnym wzrostem podmiotów gospodarczych w Gminie Złocieniec zauważa się również wzrost liczby osób rozpoczynających prowadzenie własnej działalności gospodarczej. Od 2017 r. wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców charakteryzował się tendencją wzrostową, doprowadzając w 2019 r. do liczby 822 osób prowadzących własną działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców.

W obecnej sytuacji pandemii COVID-19 sytuacja ta może ulec zmianie. Liczba nowopowstających działalności może zostać zahamowana przez niepewną sytuację gospodarczą kraju, jednak na chwilę obecną brak jest szczegółowych danych dotyczących podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Złocieniec.

Wykres 12 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne, BDL GUS

Pomimo lepszej sytuacji gospodarczej w Gminie Złocieniec, należy jednak pamiętać o osobach, które nie są przedsiębiorcze i nie wykazują zaangażowania w podejmowanie zatrudnienia ani zakładania własnych działalności. Ze względu na strukturę użytkowania gruntów, przyszłość Gminy w dalszym ciągu wiąże się z rozwojem rolnictwa. Z drugiej strony coraz większe znaczenie będzie miał rozwój funkcji usługowych, produkcyjnych i rekreacyjnych (turystycznych). Jednakże osoby mniej przedsiębiorcze najczęściej zasilają rynek bezrobocia lub „szarą strefę”. Brak chęci do podejmowania pracy zawodowej oraz przekwalifikowania się, gdy wymaga tego rynek pracy, może wynikać z braku wiedzy na temat zakładania działalności gospodarczej i nieznanomości niezbędnych przepisów prawa oraz niskiej motywacji do otwarcia własnej działalności lub

trudności w uzyskaniu dofinansowania. Dodatkowym aspektem hamującym przedsiębiorczość może być bierność społeczna, rozumiana jako brak wiedzy na temat potencjałów Gminy. Istotne wydaje się zatem zwracanie uwagi na gospodarcze i naturalne potencjały Gminy, po to by dysponować adekwatnymi przesłankami do założenia i prowadzenia działalności gospodarczej przez mieszkańców. Organem, który oferuje swoją pomoc w zakładaniu działalności gospodarczej i rozwijaniu przedsiębiorczości mieszkańców, a także uczestniczy w aktywizacji do podejmowaniu pracy zawodowej powinien być przede wszystkim samorząd lokalny.

Zaplecze gospodarcze, o które powinien zadbać samorząd przy wzmacnianiu przedsiębiorczości to przede wszystkim dostęp do różnych ścieżek komunikacji. Rozwój infrastruktury drogowej jest istotnym czynnikiem rozwoju przedsiębiorczości Gminy, jednakże wymaga dużych nakładów finansowych. Rozwój komunikacji poprzez odpowiedni przekaz informacji i zapewnienia zaplecza wykorzystywania nowych technologii uchodzi współcześnie za najlepszy sposób docierania do klientów. Dlatego właśnie samorząd lokalny powinien rozwijać przedsiębiorczość w aspekcie wykorzystywania nowych technologii komunikacyjnych.

Należy podkreślić także, że obszary korzystne do rozwoju gospodarczego, to także miejsca dobre do zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej. Jeśli mieszkańcy będą mogli rozwijać się zawodowo na rynku lokalnym, to nie zwiększy się wskaźnik migracji, wzrośnie przyrost naturalny, który zasili grupę osób w wieku przedprodukcyjnym. W przeciwnym razie brak miejsc pracy na obszarze Gminy skutkować może odpływem młodych ludzi do większych miejscowości w celu szukania pracy oraz osiedlania się tam.

Konieczne jest zatem edukowanie mieszkańców pod względem możliwości wykorzystywania potencjałów, jakie daje im lokalny rynek oraz kształtowanie postaw przedsiębiorczych. Tylko aktywna postawa na rynku pracy może ochronić osoby długotrwale wykluczone i bezrobotne od pogłębiania tego stanu, zaś osoby młode zabezpieczyć przed ubóstwem i utorować im ścieżkę kariery. Zadanie to spoczywa nie tylko na barkach samorządu lokalnego, ale także na Urzędach Pracy i instytucjach edukacji. Nie należy przy tym zapominać o aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych, do których powinny być adresowane przystosowawcze działania specjalistyczne będące narzędziami ekonomii społecznej.

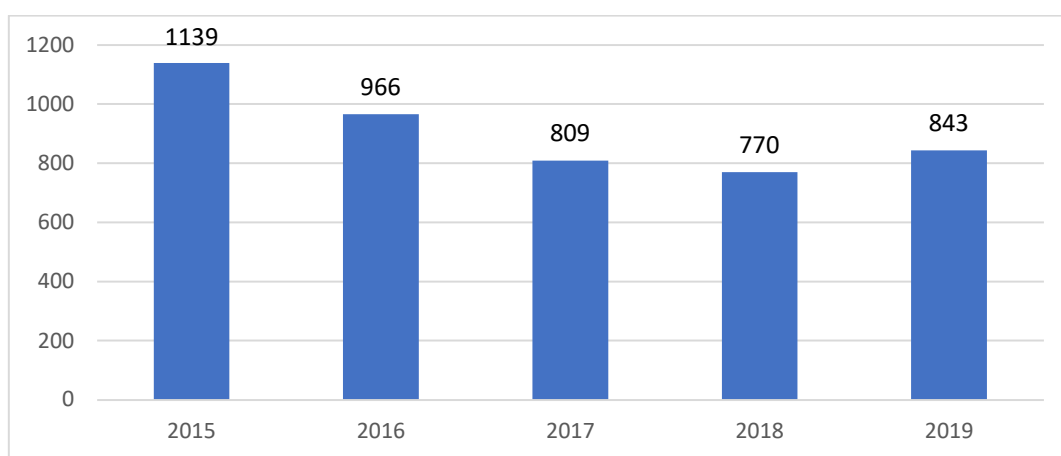

VII. Pomoc społeczna

VII.1 Beneficjenci pomocy społecznej

Z pomocy społecznej Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Złocięncu w 2019 r. skorzystało, na podstawie wydanych decyzji, 843 osoby. Wskaźnik ten na przestrzeni analizowanych lat 2015-2019 uległ znacznemu obniżeniu (296 osób), przy czym w 2019 r. odnotowano wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej na podstawie wydanych decyzji o 73 osoby. Wynika to z większej liczby ludności spowodowanej przyłączeniem części dawnej Gminy Ostrowice.

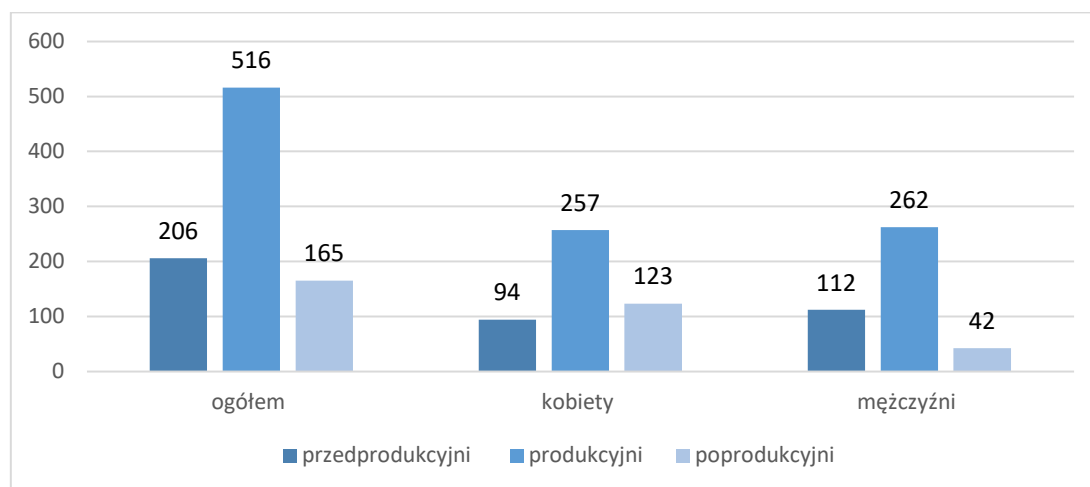
Wykres 13 Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne, dane z MGOPS w Złocięncu

W 2019 r. liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według wypłaconych świadczeń wynosiła ogółem 516 osób, w tym w wieku produkcyjnym znajdowało się 257 kobiet oraz 262 mężczyzn. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, która korzystała ze wsparcia MGOPS wynosiła 206 osób (94 kobiet i 112 mężczyzn). Najmniej liczną grupę osób korzystających z pomocy społecznej stanowili mieszkańcy Gminy w wieku poprodukcyjnym – 165 osób (w tym 123 kobiety i 42 mężczyzn).

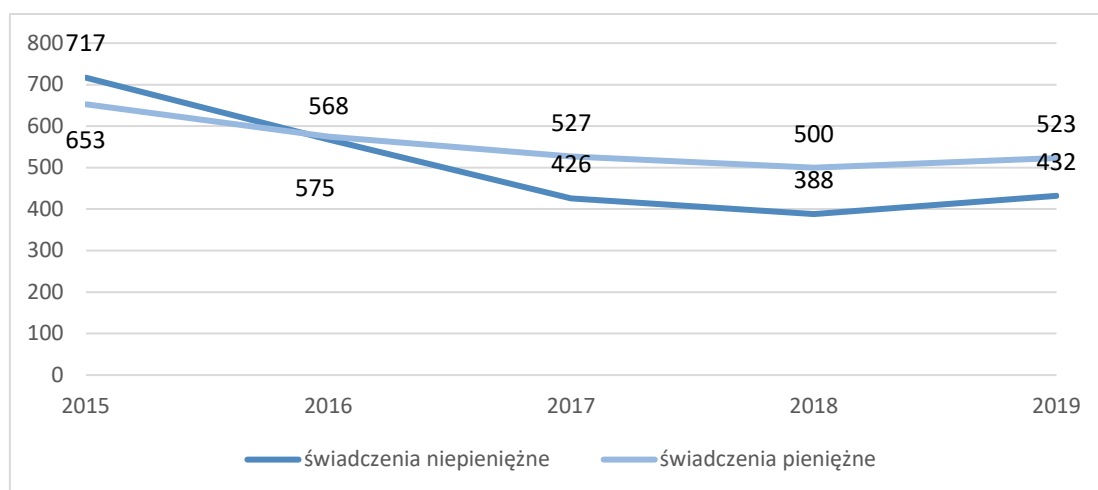
Wykres 14 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według wypłaconych świadczeń w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne, dane z MGOPS w Złocięncu

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej korzystają zarówno ze świadczeń pieniężnych, jak i niepieniężnych. W 2019 r. udzielono 72 942 świadczenia niepieniężnych oraz 5 022 świadczenia pieniężne. Liczba osób korzystających z ww. świadczeń systematycznie malała od 2015 r., jednak w 2019 r. odnotowano wzrost liczby osób korzystających zarówno ze świadczeń pieniężnych oraz niepieniężnych. W 2019 r. z pomocy społecznej w formie świadczeń pieniężnych skorzystało 523 osoby, a ze świadczeń niepieniężnych 432 osoby.

Wykres 15 Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2015-2019

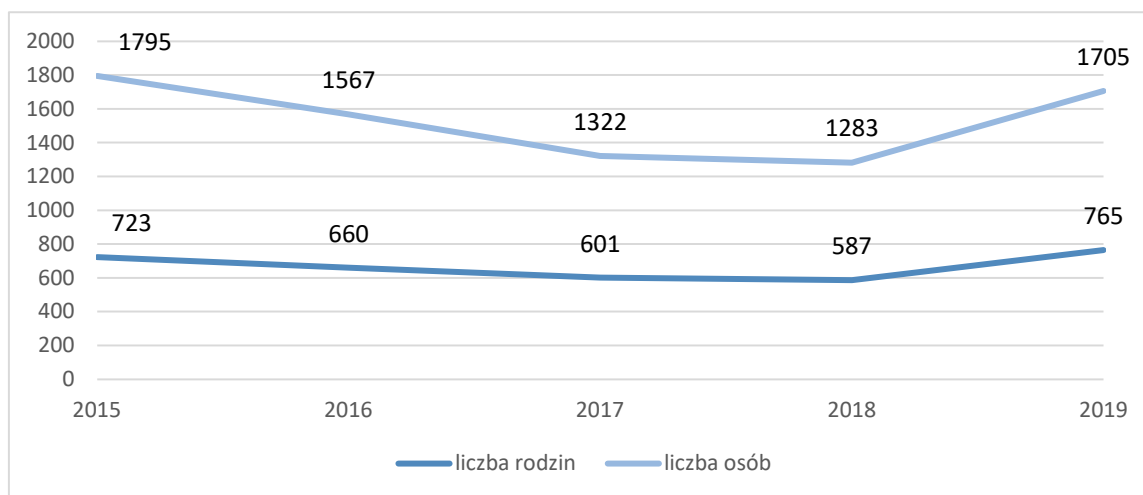

Źródło: Opracowanie własne, dane z MGOPS w Złocięncu

W 2019 r. w Gminie Złocieniec odnotowano 765 rodzin korzystających z pomocy społecznej. Z rodzin tych pochodziło 1 705 mieszkańców Gminy, którym udzielono pomocy i wsparcia.

Z danych wynika, że do 2018 r. liczba rodzin i osób w rodzinach systematycznie zmniejszała się. W 2019 r. odnotowano wzrost tych wskaźników, co również wynika z przyłączenia części dawnej Gminy Ostrowice.

Wykres 16 Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne, dane z MGOPS w Złocięncu

Największa liczba rodzin, która korzystała w 2019 r. z pomocy społecznej nie posiadała dzieci. Udzielono takim rodzinom 288 świadczeń pieniężnych oraz 174 świadczeń niepieniężnych. Rodziny wielodzietne (wieloosobowe) otrzymały łącznie 278 świadczeń, w tym 242 pieniężne oraz 147 niepieniężnych.

Tabela 4 Rodzaje świadczeń, z których korzystają poszczególne typy rodzin w 2019 r.

Typ rodziny	Liczba rodzin pobierających świadczenie		
	Ogółem	Świadczenia pieniężne	Świadczenia niepieniężne
jednoosobowe	366	288	174
wieloosobowe	278	242	147

Źródło: Opracowanie własne, dane z MGOPS w Złocięncu

Wśród beneficjentów pomocy społecznej w latach 2015-2019 minimalnie większą grupę stanowiły kobiety, które korzystały z pomocy społecznej, co przedstawia poniższe zestawienie. Warto zwrócić uwagę na zwiększającą się systematycznie liczbę osób w wieku poprodukcyjnym, która korzysta z pomocy. Wynika to z większych potrzeb osób starszych, których przybywał z każdym rokiem i o czym wspomniano w diagnozie demograficznej Gminy Złocieniec.

Tabela 5 Liczba kobiet i mężczyzn korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
kobiety					
0-17	160	114	81	79	94
produkcyjny	396	319	269	240	257
poprodukcyjny	81	89	101	119	123
mężczyźni					
0-17	158	129	94	91	112
produkcyjny	353	312	263	237	262
poprodukcyjny	21	24	27	30	42

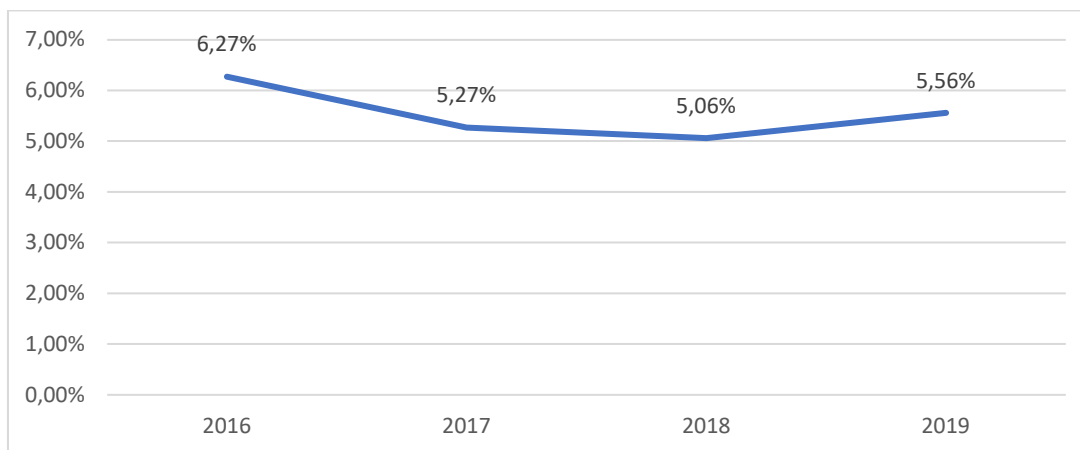
Źródło: Opracowanie własne, dane z MGOPS w Złocińcu

Deprywacja lokalna oznacza odsetek osób w gospodarstwach domowych deklarujących brak możliwości zaspokojenia ze względów finansowych co najmniej 4 z 9 wymienionych poniżej potrzeb:

- 1) opłacenia tygodniowego wyjazdu wszystkich członków gospodarstwa domowego na wypoczynek raz w roku,
- 2) spożywania mięsa, ryb (lub wegetariańskiego odpowiednika) co drugi dzień,
- 3) ogrzewania mieszkania odpowiednio do potrzeb,
- 4) pokrycia niespodziewanego wydatku (w wysokości odpowiadającej miesięcznej wartości granicy ubóstwa relatywnego, przyjętej w danym kraju, w roku poprzedzającym badanie),
- 5) terminowego regulowania opłat związanych z mieszkaniem, spłatą rat i kredytów,
- 6) posiadania telewizora kolorowego,
- 7) posiadania samochodu,
- 8) posiadania pralki,
- 9) posiadania telefonu (stacjonarnego lub komórkowego)¹⁶.

Wskaźnik deprywacji lokalnej w Gminie Złocieniec w 2019 r. wynosił 5,56%. Uległ on zmniejszeniu o 0,71% w porównaniu z rokiem 2016, ale jednocześnie wzrósł o 0,5% w porównaniu do 2018 r.

Wykres 17 Wskaźnik deprivacji lokalnej w latach 2016-2019

Źródło: Opracowanie własne, dane z MGOPS w Złocieniu

VII.2 Pomoc finansowa w postaci zasiłków

Pomoc finansowa pochodząca z MGOPS w Złocieniu wynikająca z ustawy o pomocy społecznej to przede wszystkim zasiłki stałe, okresowe lub celowe, które są przyznawane mieszkańcom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.

Zasiłek stały przyznawany jest pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej oraz pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, wielodzietność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, oraz rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny. Zasiłek okresowy jest świadczeniem przyznawanym na dany okres czasu.

Z kolei zasiłek celowy może być przyznany w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej. Zasiłek celowy może być przyznany w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów leków i leczenia, opału i odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, a także kosztów pogrzebu. Osobom bezdomnym i innym osobom niemającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o Narodowym Funduszu Zdrowia, Ośrodek Pomocy może

wydać decyzję o potwierdzeniu prawa do świadczeń zdrowotnych finansowanych z budżetu państwa. Zasiłek celowy z tytułu zdarzenia losowego, może być przyznany również osobom i rodzinom, które poniosły straty w wyniku takiegoż zdarzenia oraz osobom i rodzinom, które poniosły straty w wyniku klęski żywiołowej lub ekologicznej. W takich sytuacjach zasiłek celowy może być przyznany niezależnie od dochodu (kryterium dochodowego) i może nie podlegać zwrotowi. Zasiłek celowy może być przyznany w formie biletu kredytowanego¹⁷.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Złocieniu w analizowanym okresie lat 2015 - 2019 udzielał wsparcia osobom w postaci zasiłków celowych, okresowych oraz stałych. Wśród klientów korzystających z pomocy Ośrodka znalazły się osoby niepełnosprawne, przewlekle chore oraz borykające się z chwilowymi problemami finansowymi. W analizowanym okresie liczba zasiłków stałych uległa niewielkiemu zwiększeniu z 86 w 2015 r. do 102 w 2019 r. Tym samym wzrosła kwota wypłacanych zasiłków stałych w analizowanym okresie. Z kolei liczba zasiłków celowych i okresowych uległa obniżeniu. W 2015 r. przyznano 695 zasiłków celowych na kwotę 512 540,00 zł, a w 2019 r. liczba tych zasiłków wyniosła 412 na kwotę 316 216,00 zł. (spadek o 283 zasiłki i 196 324 zł). wypłacone zasiłki okresowe również uległ obniżeniu w analizowanych latach 2015-2019. Liczba zasiłków okresowych w 2019 r. wynosiła 320 (spadek o 205). Kwota przeznaczona na ten cel wyniosła 684 350,00 zł (obniżenie wartości o 481 884 zł).

Tabela 6 Liczba zasiłków stałych, okresowych i celowych w latach 2015 – 2019

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Zasiłek stały	86	84	81	90	102
Kwota zasiłków stałych	365.394,00 zł	404.051,00 zł	380.872,00 zł	418.345,00 zł	487.156,00 zł
Zasiłek celowy	695	547	424	432	412
Kwota zasiłków celowych	512.540,00 zł	461.223,00 zł	408.712,00 zł	379.305,00 zł	316.216,00 zł
Zasiłek okresowy	525	437	388	344	320
Kwota zasiłków okresowych	1.166.234,00 zł	998.862,00 zł	837.525,00 zł	699.977,00 zł	684.350,00 zł

Źródło: Opracowanie własne, dane z MGOPS w Złocieniu

Do najczęstszych powodów udzielania pomocy społecznej należą bezrobocie, ubóstwo i długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7 Powody udzielania świadczeń w Gminie Złocieniec w latach 2015-2019

Powód przyznanej pomocy	2015	2016	2017	2018	2019
	liczba rodzin				
Alkoholizm	75	66	65	61	51
Bezdomność	33	27	31	30	32
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych (rodzina wielodzietna)	2	4	5	8	13
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych (rodzina niepełna)	86	64	55	56	55
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i gospodarstwa domowego	90	70	60	63	67
Bezrobocie	546	464	404	360	372
Długotrwała lub ciężka choroba	286	281	280	314	308
Niepełnosprawność	140	138	131	122	124
Potrzeba ochrony macierzyństwa	39	32	31	24	23
Przemoc w rodzinie	5	6	8	6	7
Potrzeba ochrony macierzyństwa - w tym wielodzietność	30	25	16	17	16
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	10	11	11	10	14
Ubóstwo	478	425	383	332	329
Narkomania	1	2	0	2	5
Zdarzenia losowe	1	3	1	0	24
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	17
Sytuacja kryzysowa	0	1	0	0	1

Źródło: Opracowanie własne, dane z MGOPS w Złocieniu

Liczba świadczeń przyznana w 2019 r., zarówno pieniężnych jak i niepieniężnych, wynikała przede wszystkim z długotrwałej lub ciężkiej choroby, ubóstwa oraz bezrobocia, niepełnosprawności oraz alkoholizmu. W 2019 r. z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby udzielono 44 605 świadczeń niepieniężnych i 2 002 pieniężnych. Z powodu bezrobocia udzielono 33 061 świadczeń niepieniężnych oraz 3 535 pieniężnych. Z powodu ubóstwa udzielono w 2019 r. 31 074 świadczeń niepieniężnych i 3 677 świadczeń pieniężnych, a z powodu niepełnosprawności – 16 128 świadczeń niepieniężnych i 1 494 pieniężnych.

Tabela 8 Główne powody przyznania świadczeń w 2019 r.

Główne powody	ogółem	świadczenia niepieniężne	świadczenia pieniężne
długotrwała lub ciężka choroba	46 607	44 605	2 002
bezrobocie	36 596	33 061	3 535
ubóstwo	34 751	31 074	3 677
niepełnosprawność	17 622	16 128	1 494
alkoholizm	7 320	6 682	638

Źródło: Opracowanie własne, dane z MGOPS w Złocieniu

VII.3 Pomoc w postaci dożywiania

MGOPS udziela również wsparcia w postaci dożywiania mieszkańców Gminy w ramach rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”. W 2019 r. z tej formy pomocy skorzystało 218 rodzin, w tym 346 osób oraz 226 dzieci.

Tabela 9 Liczba osób korzystających z pomocy na dożywianie w latach 2015 – 2019

Wskaźnik	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin	335	275	216	192	218
Liczba osób	672	526	362	303	346
Liczba dzieci	343	281	193	183	226

Źródło: Opracowanie własne, dane z MGOPS w Złocieniu

W analizowanym okresie lat 2015-2019 wraz ze spadkiem liczby rodzi korzystającej z tej formy pomocy, spadła liczba osób w rodzinach (o 326 osób) oraz liczba dzieci (o 117 dzieci).

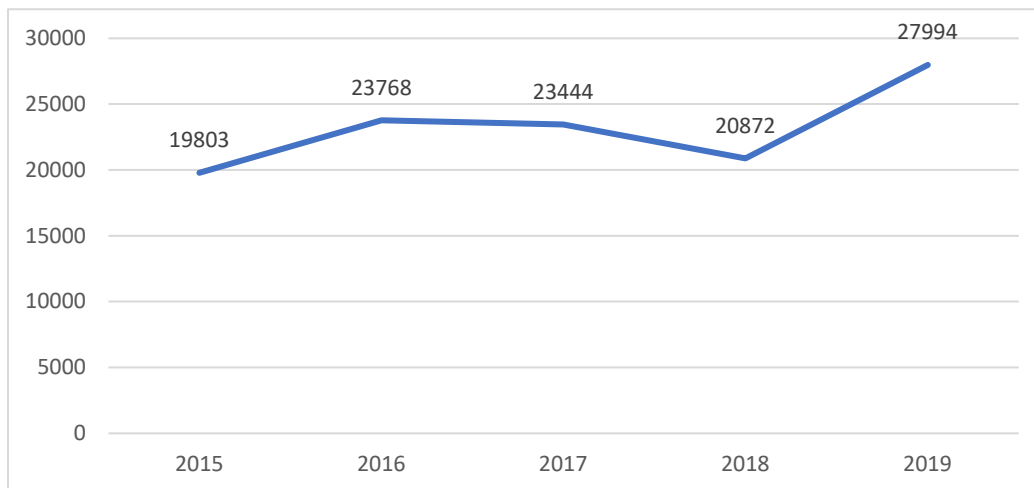
VII.4 Osoby niepełnosprawne i świadczenia opiekuńcze

Jednym z głównych powodów udzielania pomocy społecznej w formie świadczeń niepieniężnych i niepieniężnych w Gminie Złocieniec jest niepełnosprawność. **Niepełnosprawność** definiowana jest jako ograniczenie lub brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka, wynikające z uszkodzenia i upośledzenia funkcji organizmu¹⁸. Określenie „niepełnosprawność” jest często używane wymiennie z określeniem „inwalidztwo”, choć zakresy obu pojęć nie w pełni się pokrywają, a niepełnosprawność jest pojęciem szerszym, obejmującym także aspekt aktywności życiowej.

Liczba świadczeń udzielonych z powodu niepełnosprawności wynosiła łącznie 115 881 (usługi opiekuńcze). W 2019 r. przyznano 27 994 świadczenia, czyli o 8 191 więcej niż w 2015 r. Świadczy to o wzrastającej potrzebie osób niepełnosprawnych korzystania z tej formy pomocy.

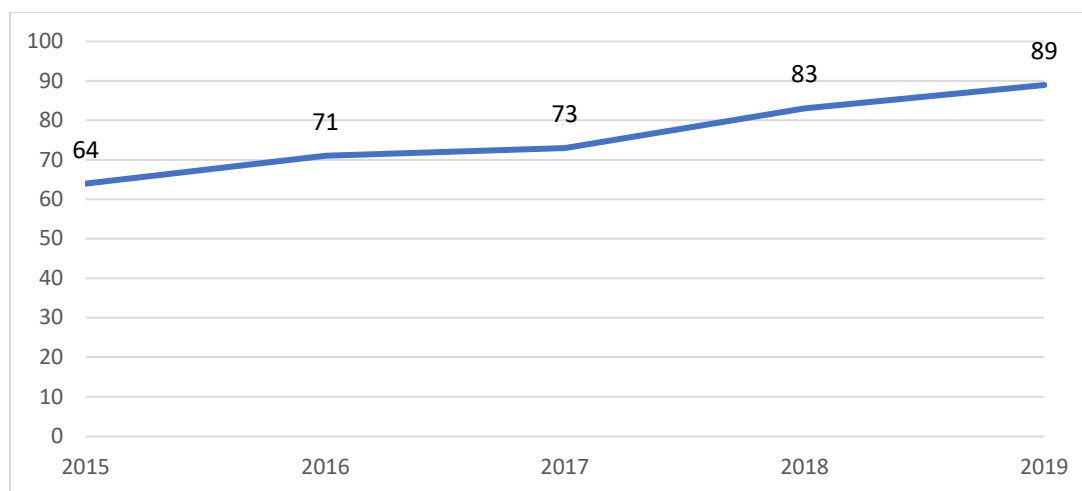
Wykres 18 Liczba świadczeń udzielonych z powodu niepełnosprawności w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne, dane z MGOPS w Złocięncu

Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2015-2019 uległa wzrostowi o 25 osób. W 2015 r. 64 osób skorzystało z usług opiekuńczych, a w 2019 r. 89. Świadczy to o większej potrzebie korzystania z tej formy pomocy oraz stanowi jedną z potrzeb starzejącego się społeczeństwa i zmian demograficznych zachodzących na terenie Gminy.

Wykres 19 Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w Gminie Złocieniec w latach 2015-2019

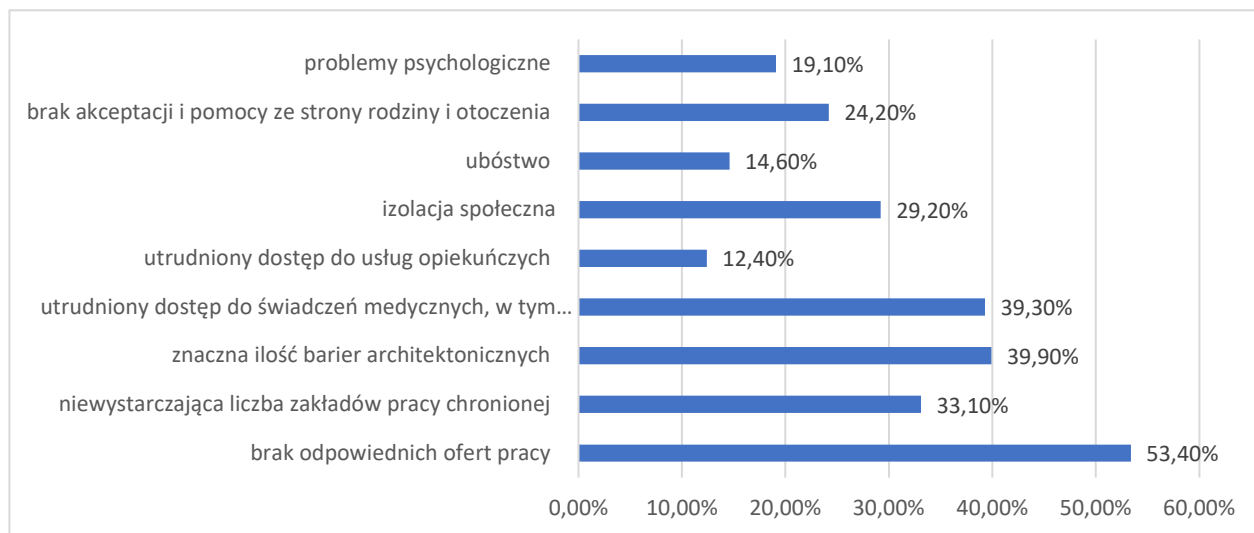

Źródło: Opracowanie własne, dane z MGOPS w Złocięncu

Na podstawie przeprowadzonych badań wskazano najważniejsze problemy z jakimi spotykają się osoby niepełnosprawne na terenie Gminy. W opinii mieszkańców najistotniejszym problemem jest brak odpowiednich ofert pracy dla osób z niepełnosprawnościami (53,4% badanych). Następnie

wskazano na: znaczą ilość barier architektonicznych występujących w Gminie (39,9%), utrudniony dostęp do świadczeń medycznych (39,3%) oraz niewystarczająca liczba zakładów pracy chronionej (33,1%). Dużym problemem osób niepełnosprawnych jest również izolacja społeczna, twierdzi tak 29,2% respondentów.

Wykres 20 Opinia respondentów na temat problemów, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne w Gminie Złocieniec

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

W 2019 r. przyznano 4 860 świadczeń w postaci zasiłku pielęgnacyjnego, w tym 913 dla niepełnosprawnego dziecka oraz 1 825 zasiłków dla osób z niepełnosprawnościami w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności. Udzielono łącznie 1 110 świadczeń pielęgnacyjnych oraz 108 specjalnych zasiłków opiekuńczych. Liczba udzielonych w latach 2015-2019 świadczeń opiekuńczych została przedstawiona w poniższym zestawieniu.

Tabela 10 Liczba świadczeń opiekuńczych w latach 2015-2019

Świadczenia opiekuńcze	2015	2016	2017	2018	2019
Zasiłek pielęgnacyjny – ogółem	4 343	4 340	4 417	4 416	4 860
Zasiłek pielęgnacyjny – dla niepełnosprawnego dziecka	627	678	780	799	913
Zasiłek pielęgnacyjny – osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	1 955	1 867	1 810	1 798	1 825
Zasiłek pielęgnacyjny – osobie, która ukończyła 75 lat	62	69	66	49	37
Świadczenie pielęgnacyjne	466	532	515	521	1110
Specjalny zasiłek opiekuńczy	143	183	227	253	108

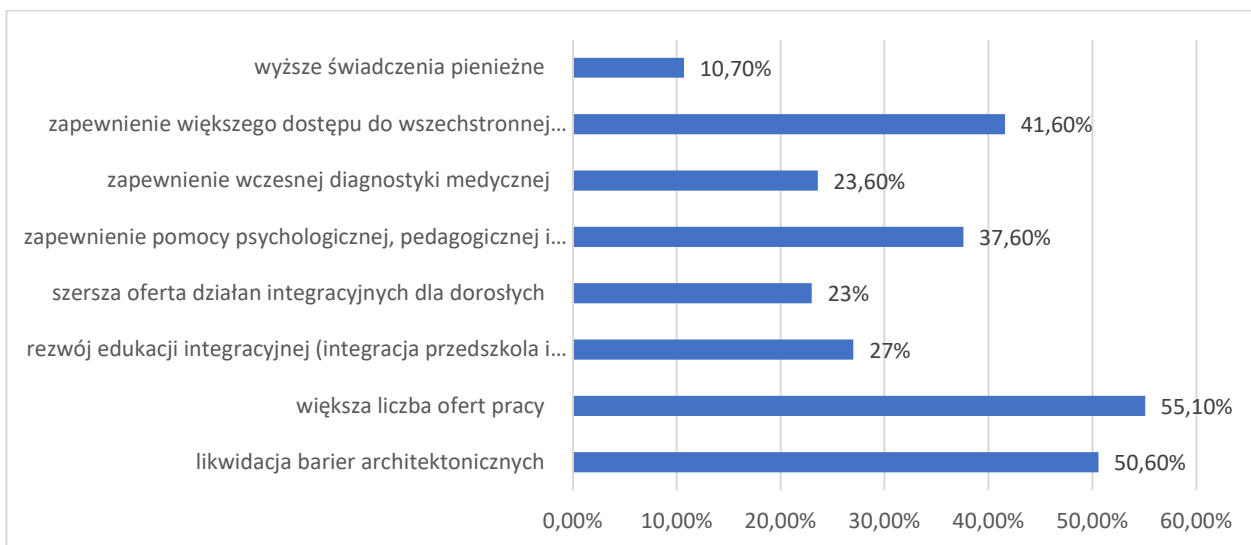
Źródło: Opracowanie własne, dane z MGOPS w Złocieniu

Na terenie Gminy Złocieniec znajduje się Dom Pomocy Społecznej w Darskowie, który jest budżetową jednostką organizacyjną powiatu drawskiego. Dom jest przeznaczony dla osób przewlekle psychicznie chorych, dysponuje 67 miejscami, gdzie przebywać mogą zarówno kobiety (29 miejsc), jak i mężczyźni (38 miejsc). DPS zapewnia całodobową opiekę oraz zaspokaja niezbędne potrzeby bytowe, społeczne i religijne na poziomie obowiązującego standardu według indywidualnych potrzeb i możliwości psychofizycznych mieszkańca. Pomaga również w sprawach związanych z leczeniem medycznym. Ponadto w Domu działa terapia zajęciowa, w ramach której doskonalone są umiejętności manualne i umysłowe, mające na celu poprawienie sprawności fizycznej, psychicznej i społecznej pensjonariuszy. Uzupełnieniem profilu działalności placówki jest rehabilitacja, która przywraca lub kompensuje utracone w następstwie choroby funkcje¹⁹.

Z powyższych danych wynika, że na terenie Gminy przybywa osób zależnych, którzy będą w przyszłości wymagali dodatkowej pomocy i wsparcia. Wzrasta zapotrzebowanie na organizację opieki wytchnieniowej dla osób i rodzin opiekujących się przewlekle chorymi członkami rodziny (dziećmi i osobami dorosłymi). Również wzrasta zapotrzebowanie na organizowanie wsparcia dla osób niepełnosprawnych w formie asystenta osoby niepełnosprawnej (wsparcie w zakresie spraw socjalnych, kulturalnych, rehabilitacyjnych, rekreacyjnych, itp.). Dodatkowo potrzebne jest utworzenie na terenie Gminy Klubu Seniora w celu integracji i aktywizacji społecznej oraz zaspokojeniu potrzeb kulturalnych środowiska osób starszych (60+). Ogromną zaletą istnienia tego miejsca jest to, że daje ono seniorom poczucie przynależności do jakiejś grupy. To pozwala im odpędzić samotność i uczucie wyobcowania. Uczestnictwo w Klubie Seniora pomaga podtrzymać relacje towarzyskie i umożliwia nawiązywanie nowych znajomości.

W badaniu ankietowym wskazano również działania, jakie należałoby podjąć w celu zapewnienia pełniejszego udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym Gminy. Okazuje się, że należałoby zwiększyć liczbę ofert pracy dla osób z niepełnosprawnościami (55,1%) oraz zlikwidować bariery architektoniczne, które uniemożliwiają dostępność do chociażby budynków administracji samorządowej i innych budynków społecznych (50,6%). Dodatkowo respondenci wskazali potrzebę zapewnienia większego dostępu do wszechstronnej rehabilitacji, mającej na celu adaptację społeczną (41,6%), a także zapewnienia pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej specjalistycznej (37,6%).

Wykres 21 Wskazanie działań na rzecz większego udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

VII.5 System pieczy zastępczej

Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 ustawy **system pieczy zastępczej** to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Piecza zastępcza jako forma sprawowania opieki i wychowania dziecka występuje co do zasady w dwóch formach: rodzinnej pieczy zastępczej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Rodzinna piecza zastępcza to rodzinna piecza zastępcza, którą możemy podzielić na dwa typy: rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna) lub rodzinny dom dziecka. Stanowi ona formę zapewnienia opieki dziecku, które zostało jej całkowicie/ częściowo pozbawione. Typ ten ma charakter przejściowy (czasowy). Z kolei instytucjonalna piecza zastępcza to piecza, która jest realizowana przez odpowiednie instytucje, tj. : placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne oraz interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

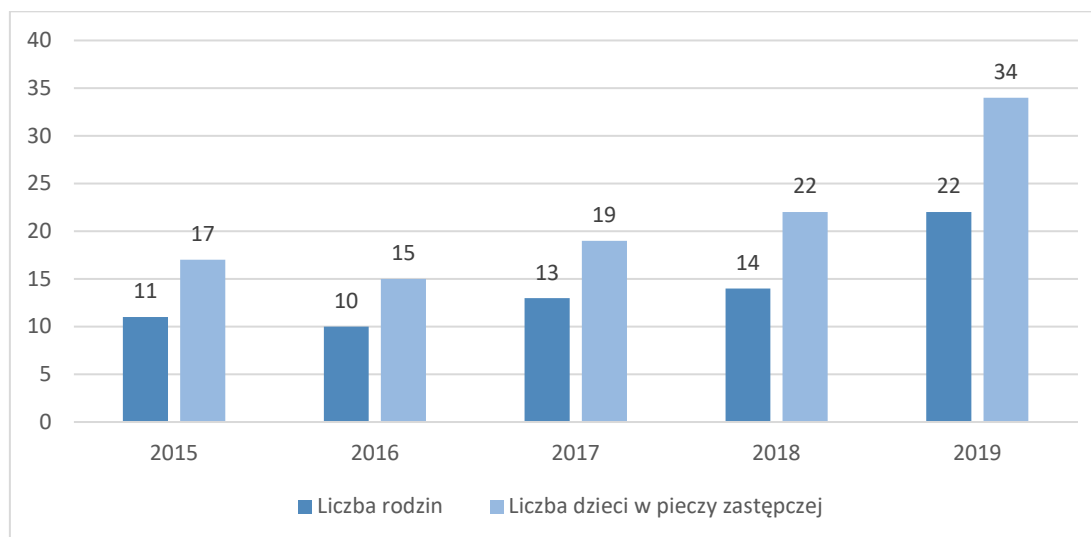
Pieczka zastępcza znajduje zastosowanie wówczas, gdy rodzice nie mogą wychowywać dzieci. Może ona realizować różne cele. Pierwszym z nich jest wykonanie planu pracy z rodziną. Drugim

natomiast – dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowanie go do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia (pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami) w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych, a także zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych²⁰. Od 2013 r. do form pieczy zastępczej włączone zostały także niepubliczne rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego. Nastąpiło to na skutek nowelizacji ustawy. Celem powyższej zmiany było uelastycznienie sposobu organizowania opieki nad dziećmi.

W 2019 r. na terenie Gminy Złocieniec 34 dzieci przebywało w pieczy zastępczej. Wydatkowano na ten cel kwotę 249 898,85 zł, z czego 140 479,89 zł na pokrycie kosztów pobytu dzieci w rodzinach zastępczych oraz 109 418,96 zł na pokrycie kosztów pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

W analizowanym okresie odnotowano wzrost liczby rodzin i dzieci znajdujących się w pieczy zastępczej. W 2019 r. na terenie Gminy Złocieniec funkcjonowały 22 rodziny zastępczej, w których przebywało 34 dzieci.

Wykres 22 Liczba dzieci w pieczy zastępczej i liczba rodzin sprawujących funkcję rodziny zastępczej

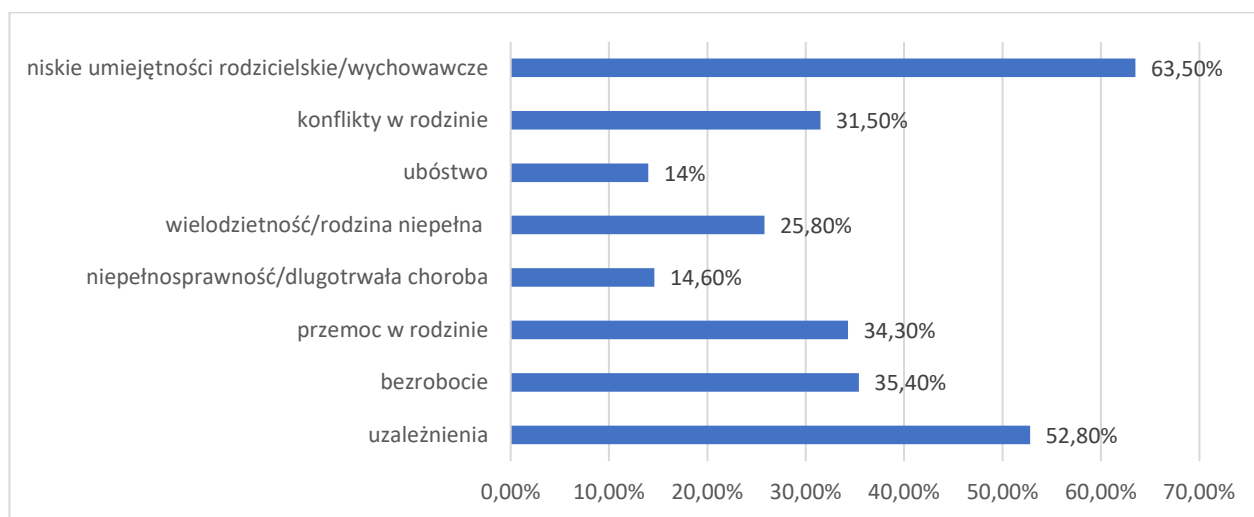
Źródło: Opracowanie własne, dane z MGOPS w Złocińcu

²⁰ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, (Dz. U. 2011 Nr 149 poz. 887).

W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu ról opiekuńczo-wychowawczych rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Na terenie Gminy Złocieniec nie funkcjonuje żadna rodzina wspierająca, pomimo podjętych kroków w celu jej znalezienia.

Jednym z głównych problemów społecznych zauważanych przez mieszkańców na terenie Gminy Złocieniec są trudności opiekuńczo-wychowawcze, bezradność rodziców w wychowywaniu potomstwa oraz prowadzeniu własnego gospodarstwa domowego. Takiego zdania jest 31,5% badanych osób. Respondenci uważają, że główną przyczyną bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych są niskie umiejętności rodzicielskie/wychowawcze (63,5%) oraz uzależnienia (52,8%).

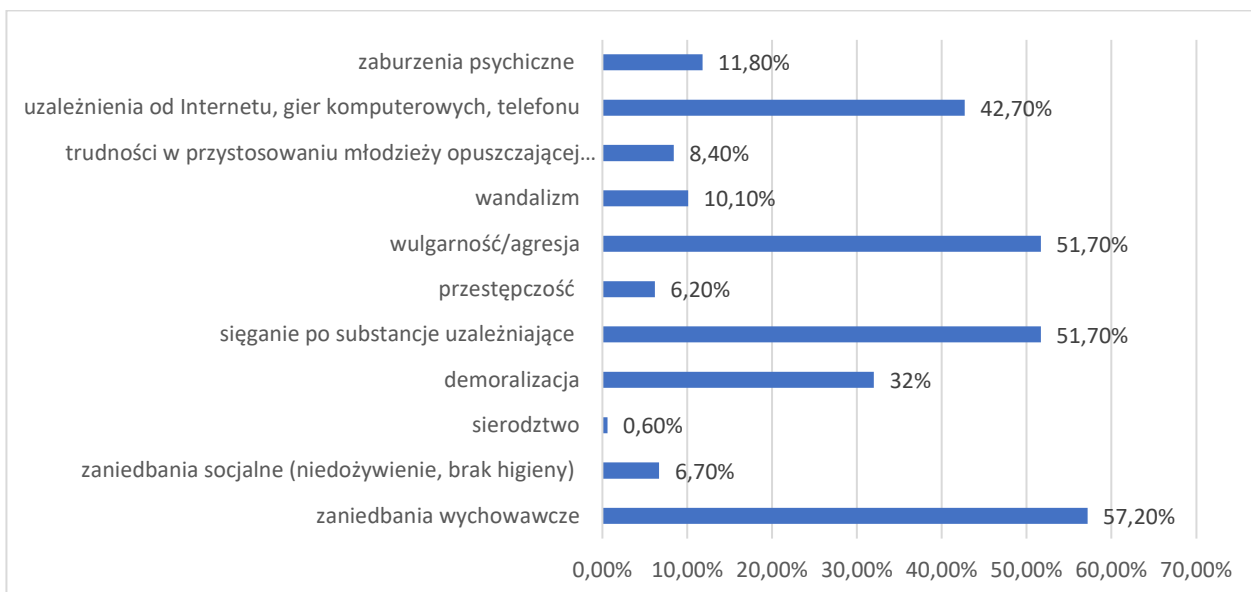
Wykres 23 Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w opinii respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Trudności opiekuńczo-wychowawcze i bezradność rodzicielska są przyczyną rozluźnienia więzi rodzinnych, poprawnego budowania autorytetu matki i ojca, a częstą są również przyczyną powstawania, kumulacji i pogłębiania się innych negatywnych zjawisk społecznych, tj.: narkomania, przestępczość, chuligaństwa dzieci i młodzieży. Badanie mieszkańców na temat warunków życia w Gminie Złocieniec wskazują jedną z najważniejszych problemów społecznych, jakie dotyczą dzieci i młodzieży z terenu Gminy. Należą do nich: zaniedbania wychowawcze (57,2% odpowiedzi), rodzenie się agresji i wulgarności dzieci i młodzieży (51,7%) oraz sięganie po substancje uzależniające (51,7%). Poważnym zauważalnym problemem są również uzależnienia od Internetu, gier i telefonu (42,7% odpowiedzi) i demoralizacja dzieci i młodzieży (32%).

Wykres 24 Negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży w opinii respondentów

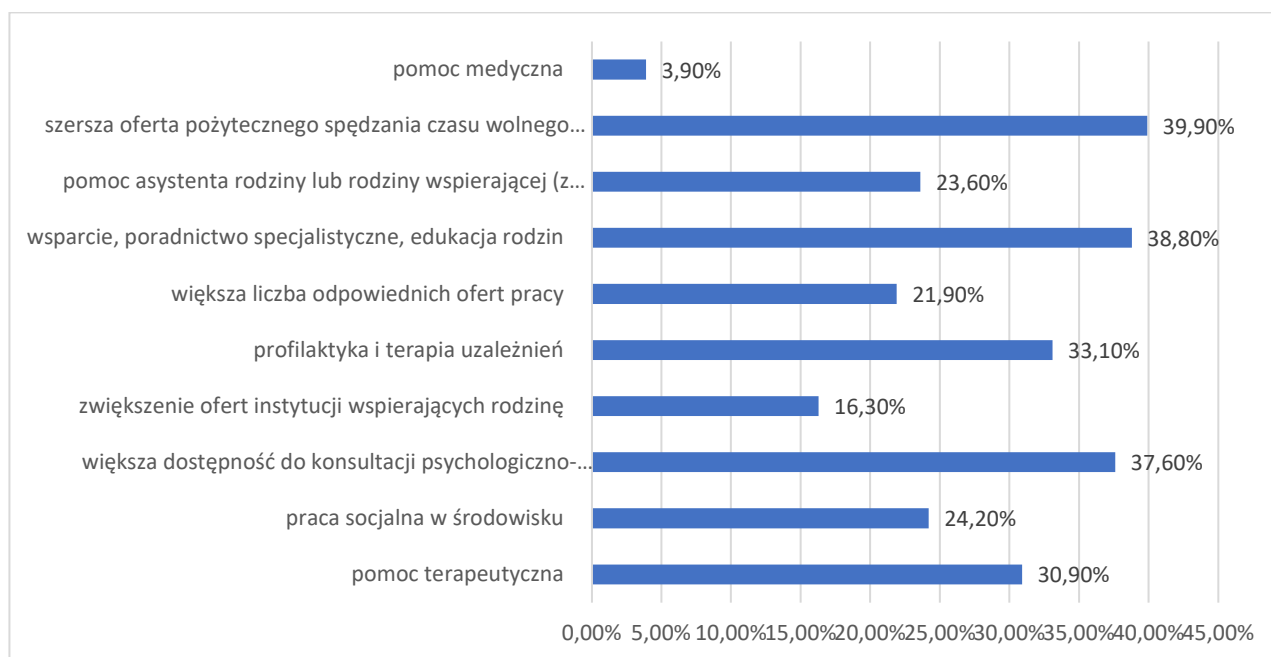

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Na terenie Gminy zauważa się potrzebę powstania placówki wsparcia dziennego prowadzonej w formie specjalistycznej (art. 24 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej) organizującej zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapię pedagogiczną, psychologiczną dedykowaną dzieciom i ich rodzinom (opiekunom) przeżywającym trudności opiekuńczo – wychowawcze. Zdiagnozowane problemy społeczne na terenie Gminy Złocieniec w kwestiach związanych z trudnościami w pełnieniu ról opiekuńczo-wychowawczych oraz w kwestii pogłębiania się negatywnych zjawisk dotyczących dzieci i młodzieży z tych rodzin wymaga podjęcia odpowiednich działań, które w sposób długofalowy i szeroki będą ukierunkowane na minimalizowanie zdiagnozowanych problemów, w celu uniknięcia zjawiska wykluczenia i izolacji społecznej tej grupy mieszkańców Gminy.

W badaniu ankietowym mieszkańcy Gminy Złocieniec wskazali działania, które należałoby podjąć, aby poprawić sytuację rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze. Jako najważniejsze wskazane zostało zapewnienie szerszej oferty spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży (39,9% odpowiedzi). Następnie podkreślono potrzebę wsparcia, poradnictwa i edukacji rodzin dysfunkcyjnych (38,8%), większą dostępność do konsultacji psychologiczno-pedagogicznej (37,6%) oraz szerszą profilaktykę i terapię uzależnień (33,1%).

Wykres 25 Działania, jakie należałoby podjąć na rzecz rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze w opinii respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

VII.6 Wsparcie asystenta rodziny

W ramach realizacji Programu Wspierania Rodziny w Gminie Złocieniec na lata 2018-2020 Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Złocięncu zatrudniał **3 asystentów** rodziny, którzy w roku 2019 świadczyli wsparcie dla **24 rodzin** przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w tym **52 dzieci**. W 2019 r. zakończono współpracę z **7 rodzinami**, w tym w **4** przypadkach ze względu na osiągnięcie celów, **3** rodziny zaprzestały współpracy, a **2** rodziny nie wyraziły zgody na współpracę z asystentem rodziny.

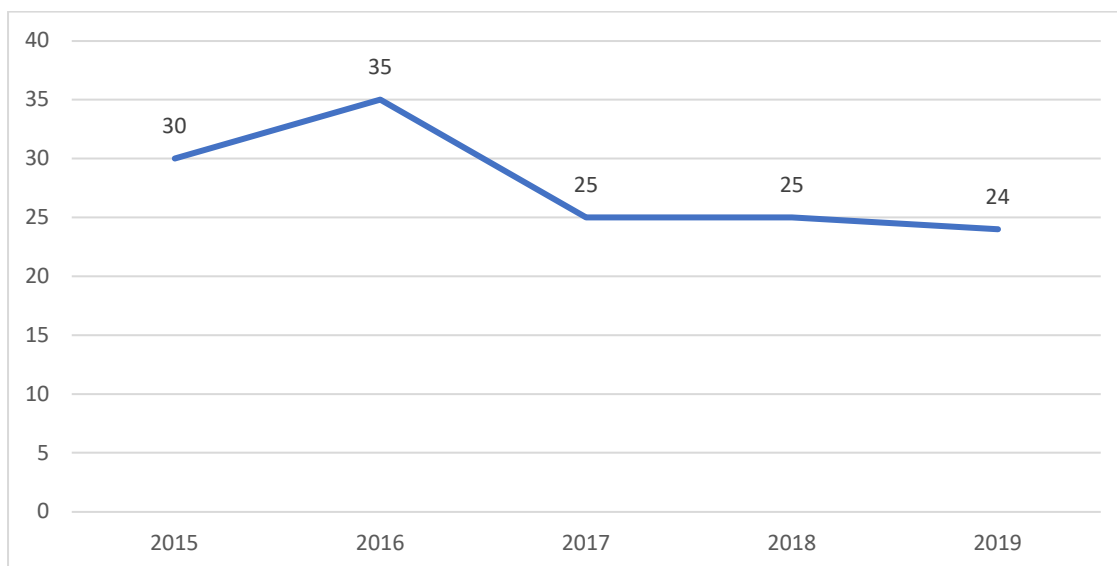
Asystent rodziny został powołany do działania, jako odpowiedź na potrzebę wsparcia innych służb społecznych w wykonywaniu pogłębionej pracy z rodziną z wieloma problemami, naturalną i zastępczą spokrewnioną o obniżonym poziomie rozwoju umiejętności wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, gdzie dzieci są zagrożone umieszczeniem w pieczy zastępczej. Praca asystenta ma charakter pracy socjalno-wychowawczej i terapeutycznej w miejscu zamieszkania rodziny, a jednocześnie asystent rodziny jest zazwyczaj również koordynatorem działań wielu innych służb społecznych, działających na rzecz danej rodziny. Zajmuje się administrowaniem usług na rzecz przypadku, którym jest rodzina. Główną formą jego pracy jest towarzyszenie, asystowanie rodzinie. Zgodnie z art. 15 ust 4 ustawy o wspieraniu rodziny

i systemie pieczy zastępczej liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15. Wszystkie rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny borykają się z wieloma problemami, na które oprócz zaburzeń w sferze opiekuńczo – wychowawczej, bezrobocia czy niepełnosprawności składają się także uzależnienia i przemoc. Nakłada to na siebie wielokierunkowość zadań i niejednokrotnie małe zaangażowanie rodziny w poprawę swojej sytuacji, co powoduje wydłużenie okresu współpracy. W większości są to rodziny wielodzietne.

Z analizy danych wynika, że liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny od 2016 r. uległa zmniejszeniu, choć do 2017 r. utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Wykres 26 Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny w Gminie Złocieniec w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne, dane z MGOPS w Złocięncu

Cele realizowane przez asystentów rodziny skupiały się na działaniach w kierunku osiągnięcia podstawowego poziomu stabilności życiowej rodziny, podniesieniu poziomu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców, odbudowie integralności rodziny, podwyższeniu umiejętności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, poprawie sytuacji materialnej i mieszkaniowej rodziny, poprawie wyników szkolnych dzieci, nabyciu przez członków rodziny umiejętności utrzymywania pozytywnych relacji interpersonalnych, aktywizacji zawodowej, zachowaniu możliwości sprawowania opieki przez rodzica nad dziećmi, możliwości powrotu dzieci do rodziny biologicznej.

Ponadto ustawa z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, nakłada na asystentów rodziny dodatkowe zadania. Jednak w 2019 roku asystenci rodziny nie realizowali zadań wynikających z powyższej ustawy, ponieważ nie wpłynął żaden wniosek o objęcie rodziny tą formą wsparcia.

VII.7 Procedura „Niebieska Karta”

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą w rodzinie odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”, którą określa rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” i wzorów formularzy „Niebieska Karta”²¹. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada obowiązek prowadzenia procedury „Niebieskie Karty” na przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia.

Celem głównym Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy oraz stworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych bądź uwikłanych w przemoc w rodzinie oraz ograniczenie następstw zjawiska przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Złocieniec realizuje działania określone w Gminnym Programie, który został opracowany na lata 2016-2020, przyjęty Uchwałą Nr XXIII/192/2016 Rady Miejskiej w Złocieniu z dnia 28 kwietnia 2016 r. Członków Zespołu Interdyscyplinarnego powołuje się zarządzeniami Burmistrza Złocieńca.

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby pokrzywdzonej. W 2019 r. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Złocieniec odbył 3 posiedzenia, utworzono 47 grup roboczych Zespołu Interdyscyplinarnego, które odbyły 139 posiedzeń. W ramach prac Zespołu objęto wsparciem ogółem 123 osoby w 64 rodzinach, w tym 60 kobiet (w tym 5 starszych i 0 niepełnosprawnych) oraz 50 mężczyzn (w tym 5 starszych i 3 niepełnosprawnych), a także 13 dzieci.

W 2019 r. do Zespołu Interdyscyplinarnego przekazano 47 „Niebieskich Kart”, z tego:

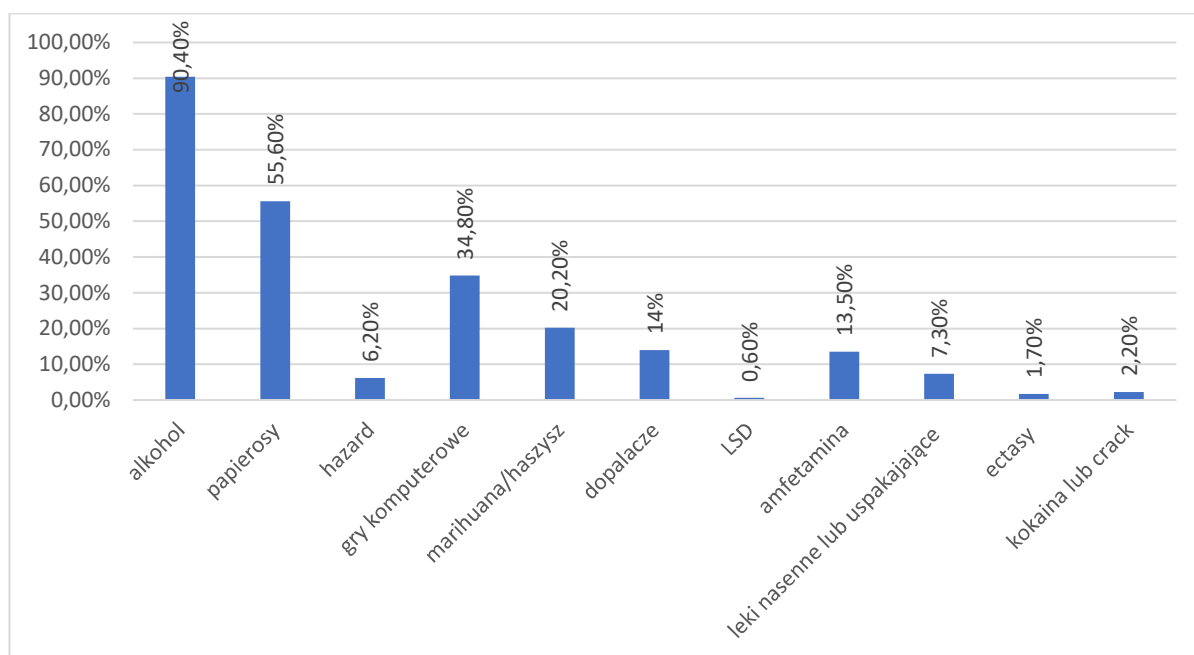
– 37 przekazanych przez przedstawicieli Komisariatu Policji w Złocieniu, Komendy Powiatowej w Drawsku Pomorskim oraz Posterunku Policji w Ostrowicach,

- 8 przekazanych przez przedstawicieli Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Złocieniu,
- 2 przekazane przez członka Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Złocieniu,

Z lat ubiegłych na 2019 r. przeszło 20 „Niebieskich Kart”. W 2019 r. zakończono prowadzenie 45 procedur, w tym 45 ze względu na ustanie przemocy w rodzinie oraz w 0 przypadkach rozstrzygnięto o braku zasadności podejmowanych działań. W dwóch przypadkach procedury „Niebieskich Kart” zostały przekazane do innych Zespołów Interdyscyplinarnych z uwagi na zmianę miejsca zamieszkania ofiary. 20 procedury „Niebieska Karta” w trakcie realizacji na dzień 31 grudnia 2019 r. 2 procedury przeszły z Gminy Ostrowice do realizacji w 2019 r²².

Na terenie Gminy Złocieniec realizowany jest Program profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych. Jak stwierdzili mieszkańcy Gminy podczas badania ankietowego zjawisko występowania problemów alkoholowych stanowi jeden z najpoważniejszych uzależnień na terenie Gminy. Tak uważa 90,4% respondentów.

Wykres 27 Uzależnienia występujące na terenie Gminy Złocieniec w opinii respondentów

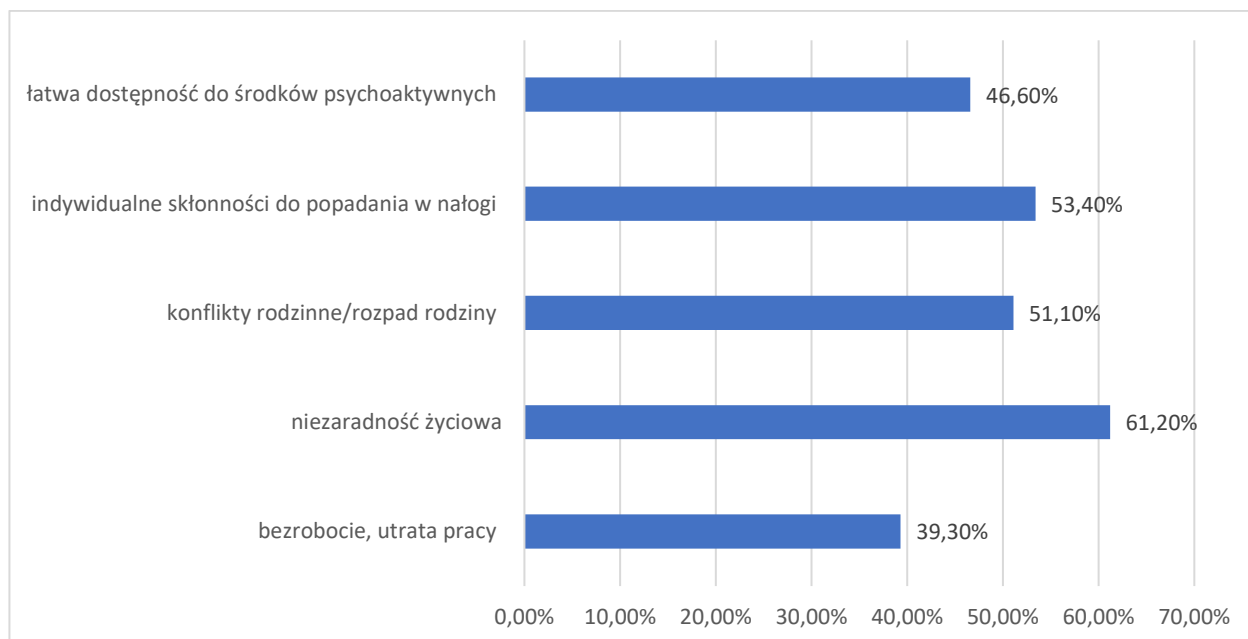

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Wśród głównych przyczyn występowania uzależnień na terenie Gminy Złocieniec respondenci wskazali przede wszystkim: niezaradność życiową (61,2% odpowiedzi), indywidualne skłonności

do poddawania się nałogowi (53,4%), konflikty rodzinne (51,1%) oraz łatwa dostępność do środków psychoaktywnych (46,6%).

Wykres 28 Głównie przyczyny występowania uzależnień na terenie Gminy Złoceniec z opinii respondentów

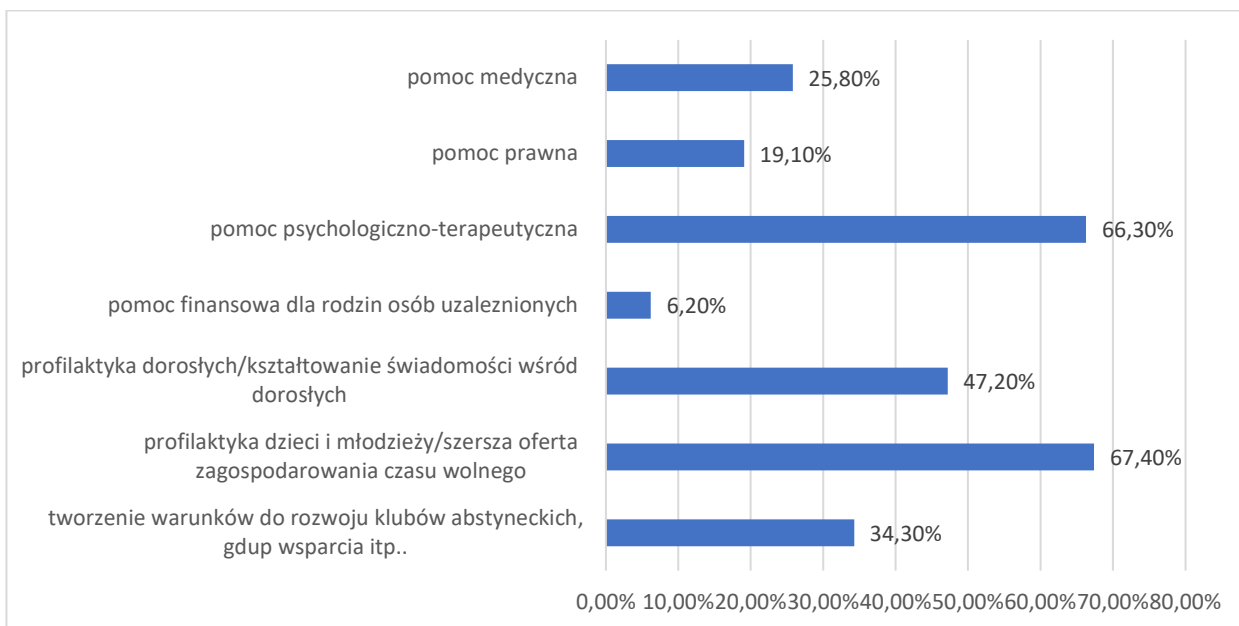

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Na terenie Gminy działają Stowarzyszenia Kluby Abstynenckie „Carpe Diem” i „Nike” oraz Międzygminne Centrum Integracji Społecznej, prowadzone przez Stowarzyszenie „Semafor”. Organizacje te współdziałają z samorządem lokalnym w kwestiach związanych z przeciwdziałaniem uzależnieniom, pomocą osobom uzależnionym oraz w zakresie profilaktyki uzależnień w środowisku dzieci i młodzieży. Każdego roku w ramach realizacji Programu profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych bezpośrednim wsparciem zostaje objętych ponad stu uzależnionych mieszkańców Gminy (w 2019 r. było ich 140). W ramach Gminnego Programu przeciwdziałania narkomanii objętych wsparciem było w 2019 r. 58 osób.

Osoby uzależnione potrzebują przede wszystkim wsparcia psychologicznego i terapeutycznego. Takiego zdanie jest również 66,3% badanych osób z terenu Gminy. Jednak jak podkreślają respondenci, najistotniejszą walką z uzależnieniami stanowi profilaktyka działań w środowisku dzieci i młodzieży (67,4% odpowiedzi). Poniżej zaprezentowano również inne działania, jakie w ocenie respondentów należałoby podjąć, aby skutecznie realizować politykę przeciwdziałania uzależnieniom.

Wykres 29 Działania na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom w opinii respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Stowarzyszenie SKA „Carpe Diem” realizowało zadanie „Organizacja kompleksowego wsparcia z zakresu edukacji socjalnej dla osób i rodzin z problemem alkoholowym, w tym prowadzenie schronienia”. Stowarzyszenie SKA „Nike” zadanie „Organizacja wsparcia dla osób i rodzin z problemem alkoholowym w tym propagowanie idei trzeźwościowych, zagospodarowanie czasu wolnego i podtrzymywanie trzeźwości”, przeznaczając na ten cel 105 tys. zł²³.

VII.8 Bezpieczeństwo

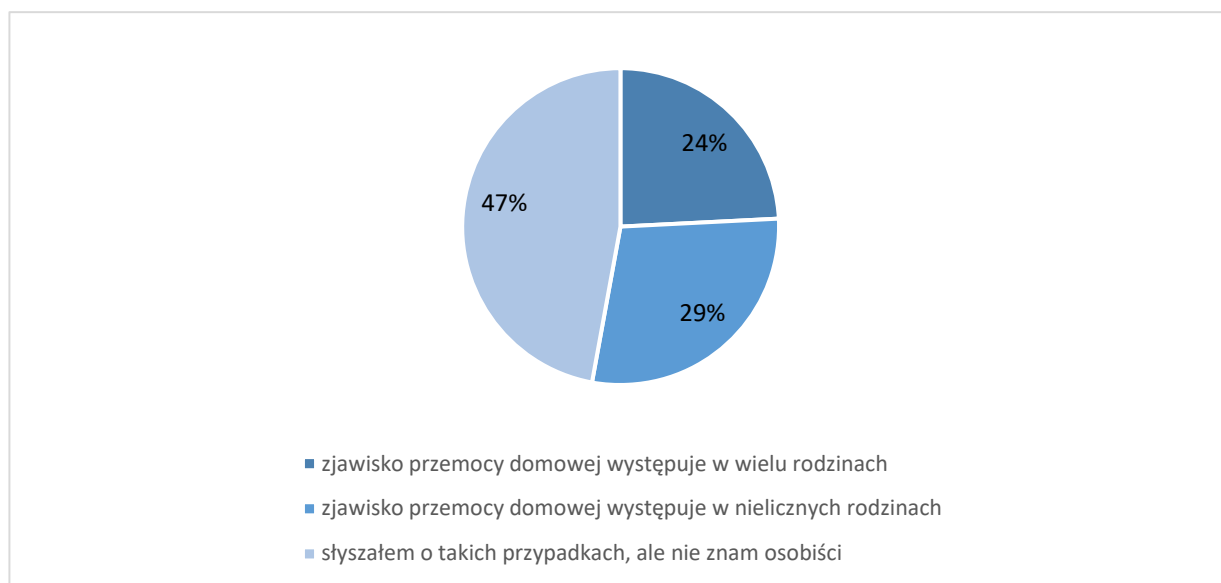
W 2019 r. w Gminie Złocieniec stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 323 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 19,66 przestępstw. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w Gminie Złocieniec wynosi 73,30% i jest mniejszy od wskaźnika wykrywalności dla województwa zachodniopomorskiego. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców Gminy najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 15,20 (wykrywalność 67%) oraz przeciwko mieniu - 8,55 (wykrywalność 46%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 2,45 (98%), o charakterze gospodarczym - 1,03 (81%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,49 (85%)²⁴.

²³ Raport o stanie Gminy Złocieniec za rok 2019, s. 37.
²⁴ <https://www.polskawliczbach.pl/>

Ponadto każdego roku w Gminie Złocieniec przeprowadza się ok. 1 tys. interwencji policji. W latach 2015-2019 policja interweniowała 737 razy w sprawie awantur domowych.

Z przeprowadzonych badań wynika, że zjawisko przemocy w rodzinie występuje na terenie Gminy. 24,2% respondentów jest zdania, że zjawisko przemocy w rodzinie występuje w wielu rodzinach i stanowi poważny problem społeczny. 28,7% badanych uważa, że zjawisko to występuje w nielicznych rodzinach, a najwięcej, bo 47,1% badanych osób stwierdza, że słyszało o takich przypadkach, ale nie doświadczyło tego osobiście.

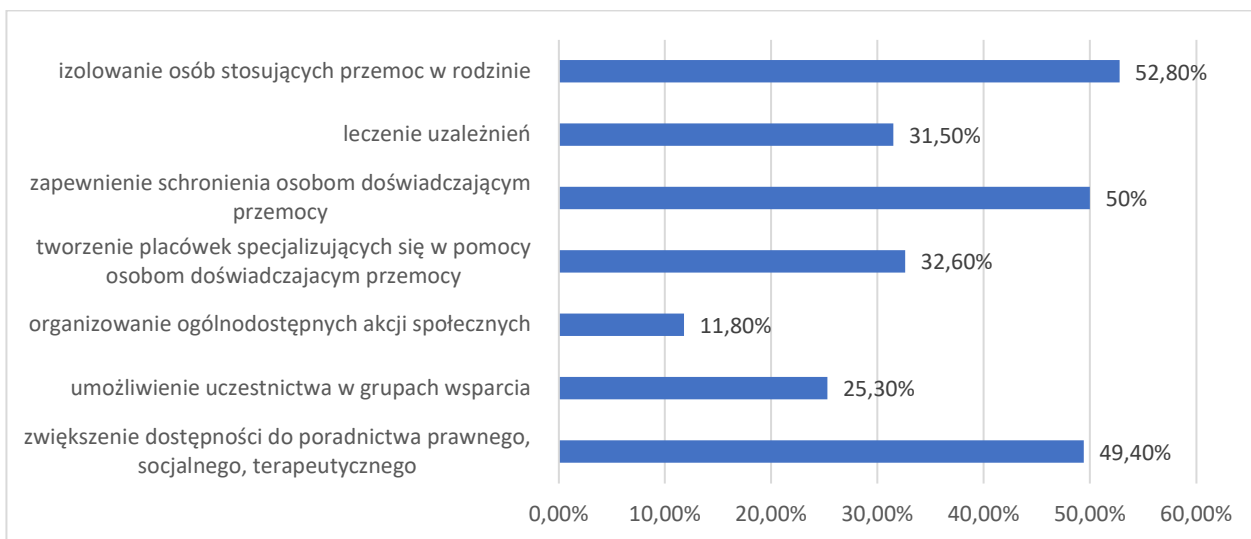
Wykres 30 Występowanie zjawiska przemocy w rodzinie w opinii respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Respondenci podczas badania zaproponowali również działania na rzecz rodzin doświadczających zjawiska przemocy w rodzinie. W kwestiach związanych z bezpośrednim zagrożeniem życia należałoby stosować izolację osób dopuszczających się przemocy (52,8% odpowiedzi). Dodatkowo należy zapewnić schronienie osobom doświadczającym przemocy (50%) oraz zwiększyć dostępność do poradnictwa prawnego, socjalnego i terapeutycznego w celu diagnozowania zjawiska przemocy i jego eliminacji.

Wykres 31 Działania na rzecz osób i rodzin doświadczających przemocy w rodzinie w opinii respondentów

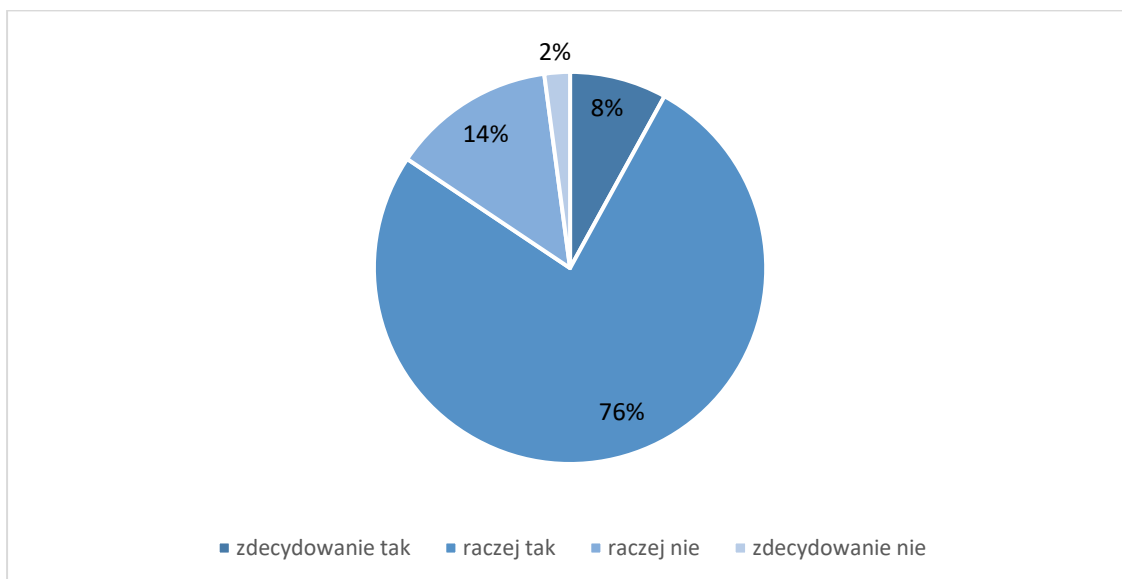
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Występowanie zjawiska przemocy w rodzinie wynika przede wszystkim z pod miernym używaniem napojów alkoholowych. Do awantur i stosowania przemocy w przeważających przypadkach dochodzi w momencie, gdy jeden z członków rodziny znajduje się w stanie nietrzeźwym.

Analizując poziom bezpieczeństwa na terenie Gminy Złocieniec należy brać pod uwagę różne aspekty zapewnienia tego bezpieczeństwa. Do najważniejszych należą służby ratunkowe, policja, stan oświetlenia Gminy, zjawisko nadużywania alkoholu lub substancji psychoaktywnych, monitoring, sprzedaż napojów alkoholowych i wiele innych.

Badani respondenci stwierdzili w większości, że czują się raczej bezpiecznie na terenie Gminy (76,4% odpowiedzi). Tylko 8 % ankietowanych uznało, że czuje się bardzo bezpiecznie, a 13,5% respondentów jest zdania, że raczej nie czuje się bezpiecznie. Tylko 2,1% badanych uznało, że w ogóle nie czuje się bezpiecznie na terenie Gminy Złocieniec.

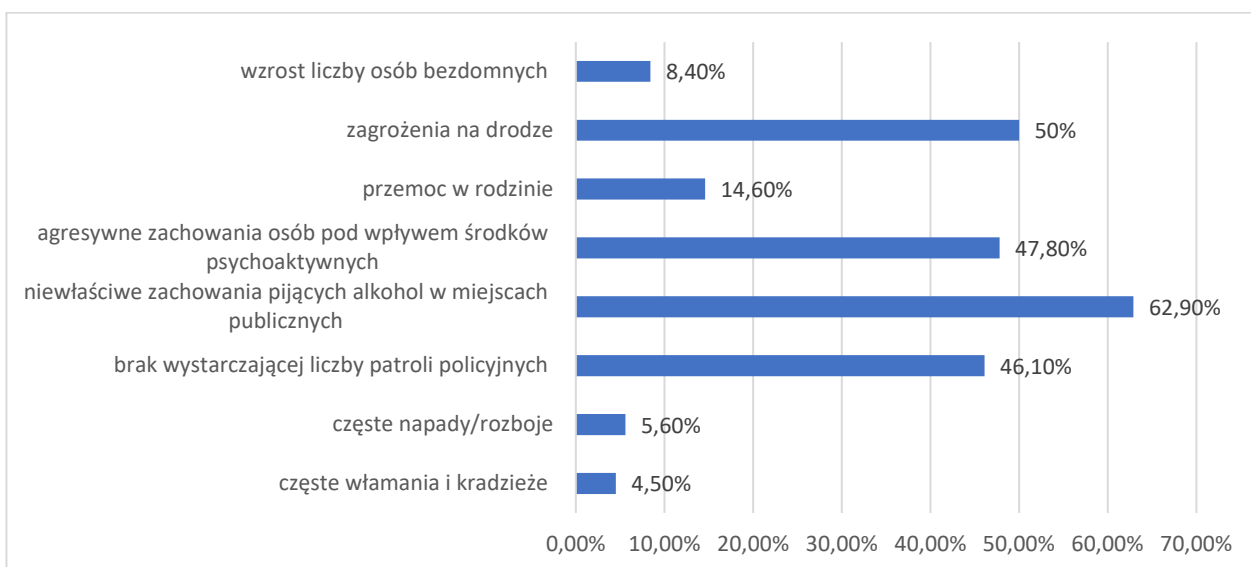
Wykres 32 Stan poczucia bezpieczeństwa w opinii respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Według osób biorących udział w badaniu na temat oceny warunków życia w Gminie Złocieniec do głównych powodów braku poczucia bezpieczeństwa w Gminie powodują: niewłaściwe zachowania osób pijących alkohol w miejscach publicznych (62,9% badanych). Następnie wskazano na zagrożenia na drodze (50%), agresywne zachowania osób będących pod wpływem środków odurzających (47,8%) oraz brak wystarczającej liczby patroli policyjnych (46,1%).

Wykres 33 Główne przyczyny braku poczucia bezpieczeństwa w Gminie Złocieniec w opinii respondentów

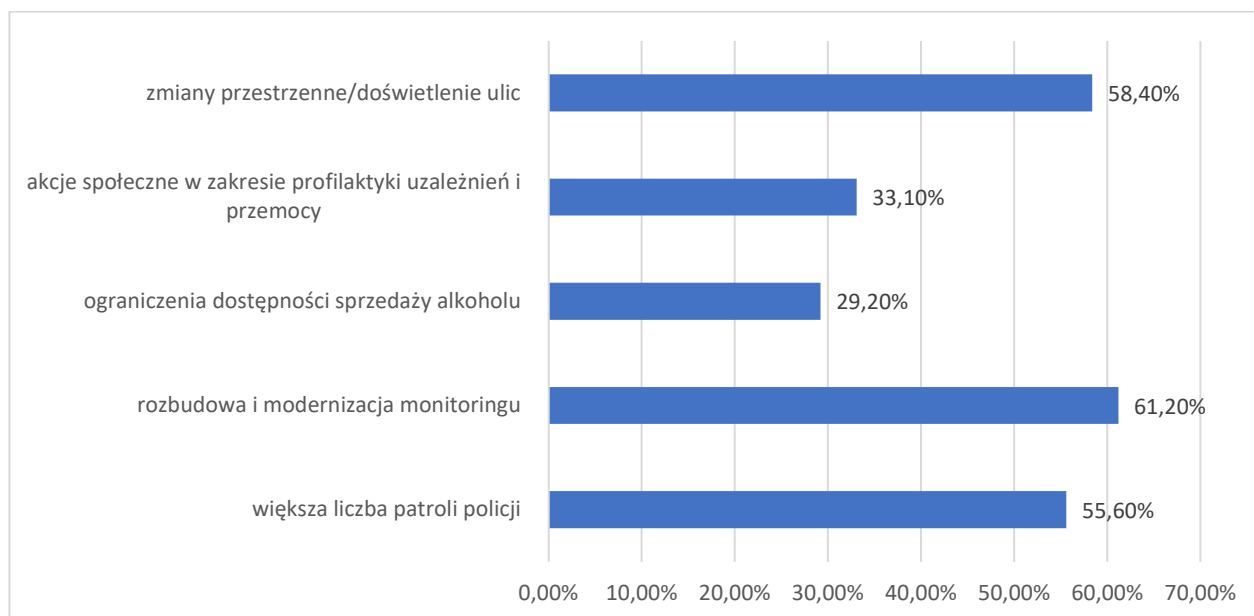
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Poprawa bezpieczeństwa uzależniona jest od wielu aspektów, które wpływają na jego brak. Zarówno uzależniona jest od innych instytucji i organów (policja, opieka zdrowotna), jak również od innych czynników, np. stan dróg, stan oświetlenia, mentalność mieszkańców, stan emocjonalny i psychiczny osób spożywających alkohol w miejscach publicznych. Wiele jest niebezpieczeństw, które mogą bezpośredni zagrażać życiu człowieka, dlatego nie da się ich tutaj konkretnie wymienić.

W opinii respondentów poziom stanu bezpieczeństwa publicznego może zostać osiągnięty poprzez rozbudowę i modernizację monitoringu miejskiego i gminnego (61,2%). Na stan bezpieczeństwa wpłynie również dokonanie zmian przestrzennych w zakresie doświetlania ulic (58,4%) oraz większa liczba patroli policji (55,6%).

Wykres 34 Działania, jakie należałoby podjąć w celu poprawy bezpieczeństwa w Gminie w opinii respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

VII.9 Zjawisko wykluczenia społecznego w Gminie Złocieniec

Zjawisko wykluczenia społecznego jest niepożądanym skutkiem zaniedbania społeczeństwa w zaspokajaniu ich podstawowych potrzeb życiowych. Skala problemów społecznych dla Gminy Złocieniec jest umiarkowana, dotyczy głównie problemów uzależnień, zaniedbań wychowawczych, długotrwałej choroby, czy bezrobocia. Są to typowe problemy, z jakimi boryka się większość gmin w Polsce. Jednakże poważnym zagadnieniem problemowym jest dostrzeżenie niekorzystnych zjawisk dotyczących problemów psychicznych, które są niewątpliwie

konsekwencją występowania ww. problemów społecznych. Badanie ankietowe potwierdziło występowanie niepożądanych sygnałów nasilania się problemów zdrowotnych natury psychicznej. Występowanie ubóstwa, bezrobocia, problemów wychowawczo-opiekuńczych, uzależnień od alkoholu bardzo często stają się przyczyną występowania zaburzeń psychicznych. Bezradność, izolacja, wyobcowanie i samotność prowadzą do pogłębiania się zdiagnozowanych problemów społecznych na terenie Gminy Złocieniec.

Szczególna dbałość o osoby zagrożone izolacją społeczną przełoży się na lepszą jakość życia mieszkańców, zmniejszenie poziomu bezrobocia wśród kobiet, zwiększenie aktywności społecznej różnych grup mieszkańców, a co za tym idzie będzie przeciwdziałać migracjom wewnętrznym i odpływowi mieszkańców Gminy. Skupienie podejmowanych działań na niewielkiej grupie klientów pomocy społecznej oraz wyznaczanie odpowiednich standardów korzystania z pomocy społecznej skutkować będzie odpowiednim poziomem realizacji zadań ustawowych. Koncentrowanie się głównie na osobach potrzebujących pomocy i wsparcia przyczyni się do poprawy warunków życiowych mieszkańców Gminy. Realizacja odpowiednich zadań w ramach świadczenia pomocy na rzecz osób starszych, bezrobotnych i ubogich wydaje się jednym z kluczowych zadań stającym przed samorządem lokalnym.

Ponadto należy mieć na uwadze sytuację demograficzną, która generuje zmiany uwarunkowań społecznych. Struktura społeczna zmienia się, ponieważ przeważa liczba osób starszych, zaś odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym stale się obniża. To istotny sygnał na przyszłość, ponieważ będzie świadczył o możliwościach rozwoju Gminy w przyszłości. Wydaje się zasadne podjęcie odpowiednich kroków w celu uświadamiania społeczeństwa o randze problemu, a także ważne jest znalezienie odpowiednich rozwiązań wspierających osoby zależne, starsze, potrzebujące pomocy. Oprócz „sąsiedzkiej pomocy” należy dążyć do zapewnienia odpowiedniego wsparcia instytucjonalnego. Osoby starsze, schorowane, niepracujące, które potrzebują pomocy i wsparcia (a często wstydzą się przyznać do tego) najbardziej narażone są w Gminie na izolację społeczną i problemy natury psychicznej. Takie problemy również zostały zasygnalizowane przez respondentów badania na temat oceny sytuacji społecznej Gminy Złocieniec.

Osoby szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym wg „Poradnika POKL” to:

- osoby bezrobotne do 25 roku życia;
- osoby długotrwale bezrobotne lub kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka;
- osoby bezrobotne powyżej 50. roku życia;

- osoby bezrobotne bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego;
- osoby bezrobotnie samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18. roku życia;
- osoby bezrobotne, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia;
- niepełnosprawne osoby bezrobotne²⁵.

W Gminie Złocieniec, na podstawie przeprowadzonej diagnozy i analizy danych oraz zebranych informacji z badania ankietowego mieszkańców Gminy, zdiagnozowano kategorie osób szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należą do nich:

- osoby bezrobotne (w tym osoby po 50 roku życia i osoby długotrwale bezrobotne);
- osoby uzależnione;
- osoby doświadczające przemocy domowej;
- osoby ubogie i bezdomne;
- osoby starsze, głównie samotne, długotrwale chore i niepełnosprawne;
- osoby przeżywający trudności opiekuńczo-wychowawcze

Reasumując, podstawowym celem niniejszej diagnozy jest **podjęcie i prowadzenie aktywizacji społecznej dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, bądź izolacją społeczną** oraz przeciwdziałanie zasygnalizowanym problemom społecznym wraz z ich przewidywaniem i konstruowaniem odpowiednich rozwiązań. Zwrócenie uwagi na problematyczne kwestie społeczne pozwoli na osiągnięcie lepszych efektów w dalszej perspektywie, co w konsekwencji wpłynąć ma na poprawę jakości życia mieszkańców Gminy Złocieniec.

VII.10 Piramida problemów społecznych

Geneza problemów społecznych ma początek w funkcjonowaniu społeczeństwa. Gwałtowne zmiany społeczne występujące w danym środowisku wpływają zazwyczaj niekorzystnie na sytuację życiową mieszkańców. W przypadku Gminy Złocieniec nie stwierdza się gwałtownych

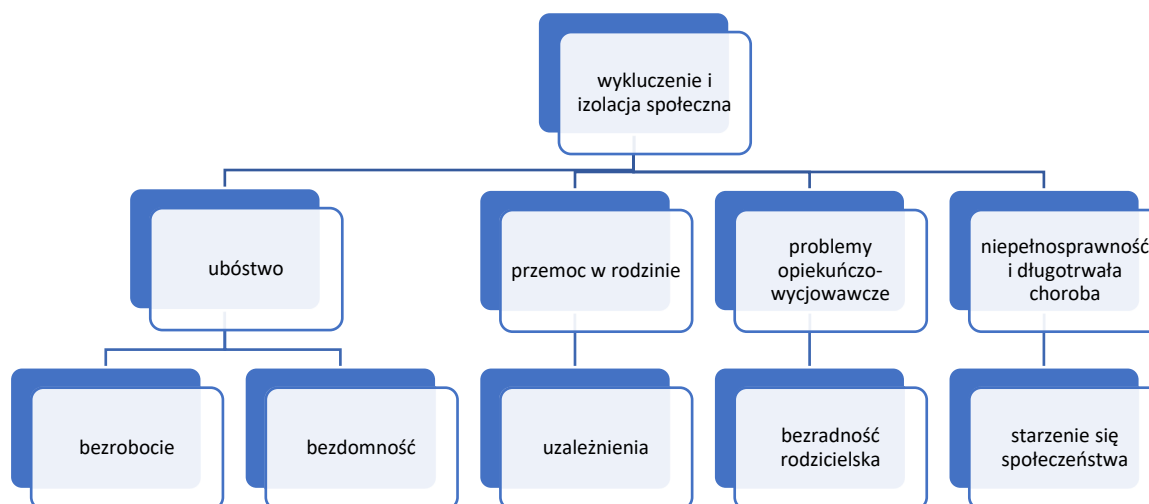
---

²⁵ Poradnik dotyczący realizacji wsparcia dla osób wykluczonych społecznie oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

zmian społecznych, które mogą wpływać bezpośrednio na pogłębianie się negatywnych zjawisk społecznych. Stwierdza się, że Gmina boryka się z problemami społecznymi, które wynikają głównie z sytuacji demograficznych zmian zachodzących w społeczeństwie, bezrobocia oraz wzrastających problemów, z którymi borykają się rodziny i ich członkowie (problemy opiekuńczo-wychowawcze, przemoc w rodzinie, uzależnienia). Kumulacja niekorzystnych zjawisk społecznych prowadzi w Gminie do problemów związanych z zaburzeniami psychicznymi mieszkańców, którzy borykają się z depresją, stanami lękowymi, obawą o przyszłość, trudnościami wychowawczymi. U osób starszych diagnozuje się również coraz częściej izolację społeczną wywołaną ciężką lub długotrwałą chorobą czy niepełnosprawnością.

Zdiagnozowane problemy na terenie Gminy Złoceniec zostały podzielone na sekcje, ponieważ w ich obrębie występowanie pojedynczych problemów społecznych nawiązuje do pozostałych i wzmacnia prawdopodobieństwo ich wystąpienia. Zgrupowanie ich w danym obszarze świadczy o sprzężeniu zwrotnym, jakie może między nimi zachodzić. Można tutaj mówić także o sieci współzależności problemów społecznych pomiędzy poszczególnymi sekcjami lub w sposób całościowy o piramidzie problemów społecznych, co prezentuje poniższy schemat.

Schemat 1 Piramida problemów społecznych

Źródło: Opracowanie własne

X. Analiza SWOT

Analiza SWOT (Strenghts, Weakness, Opportunities, Threats) jest jedną z metod określania rozwoju diagnozowanego obszaru, ponieważ uwypatnia mocne i słabe strony oraz przedstawia szanse i zagrożenia, jakie mogą wystąpić w środowisku lokalnym. **Mocne strony** to atuty diagnozowanego obszaru, **słabe strony** to słabości, bariery i wady analizowanego obszaru. Z kolei **szanse** określają dodatkowe okoliczności pociągające za sobą korzystne zmiany, a **zagrożenia** – okoliczności, które negatywnie wpływają na plan rozwoju Gminy. Szczegółowe opracowanie analizy SWOT jest ważnym etapem procesu planowania strategicznego, ponieważ jest to punkt wyjściowy dla stawianych celów strategicznych oraz działań społecznych.

Tabela 11 Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywnie działający Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i profesjonalna kadra. 2. Dostępność placówek oświatowych, kulturalnych oraz organizacji społecznych. 3. Dostępność do opieki podstawowej medycznej. 4. Rozwój aktywności przedsiębiorczej. 5. Wzrost działalności zakładanych przez osoby fizyczne. 6. Obniżający się poziom bezrobocia. 7. Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. 8. Spadek liczby osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej. 9. Potencjał przyrodniczy i turystyczny Gminy. 10. Dobrze rozwinięta sieć infrastruktury mieszkalnej. 11. Aktywna działalność organizacji pozarządowych i funkcjonowanie budżetu obywatelskiego. 12. Funkcjonowanie Domu Pomocy Społecznej w Darskowie. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost liczby osób starszych, starzenie się społeczeństwa. 2. Wzrost liczby osób bezrobotnych w wyniku pandemii. 3. Wzrost migracji wewnętrznych. 4. Występowanie problemu ubóstwa i bezdomności. 5. Występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia. 6. Wyuczona bezradność, roszczeniowość mieszkańców. 7. Występowania zjawiska przemocy w rodzinie. 8. Występowanie zjawiska uzależnień od alkoholu, patologiczne zachowania w wyniku nadużywania alkoholu. 9. Wzrost liczby popełnianych wykroczeń (nasilanie się negatywnych zjawisk związanych z przestępczością i chuligaństwem). 10. Występowanie problemów rodzinnych w wyniku niezaradności rodzicielskiej, problemy opiekuńczo-wychowawcze. 11. Zdiagnozowane problemu związane z samotnością i izolacją społeczną.

13. Funkcjonowanie Dziennego Domu Samopomocy Ośrodek Rehabilitacyjno-Kulturalny w Drawsku Pomorskim.	
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozbudowa infrastruktury społecznej. 2. Możliwość szybkiej i efektywnej reakcji na problemy społeczne. 3. Dofinansowanie rozwoju małego biznesu. 4. Wzmocnienie rozwoju turystyki jako potencjału regionalnego. 5. Zwiększenie integracji mieszkańców. 6. Zwiększenie oferty kulturalno – oświatowej dla mieszkańców w różnym wieku. 7. Zwiększenie promocji regionu w rozwoju przedsiębiorczości. 8. Stosowanie aktywnych narzędzi aktywizacji bezrobotnych. 9. Zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego, terapeutycznego. 10. Zwiększenie dostępności do specjalistycznych usług medycznych. 11. Rozwijanie sprawnego i efektywnego systemu wspierania rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze. 12. Organizacja pomocy psychologicznej i terapeutycznej dla mieszkańców Gminy, którzy borykają się z trudnościami natury psychologicznej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Postępujący proces starzenia się społeczeństwa. 2. Nasilające się migracje ludności. 3. Utrwalające się uzależnienie osób od pomocy społecznej wśród osób długotrwale bezrobotnych, ubogich, schorowanych. 4. Wzrost liczby osób uzależnionych oraz zjawiska przemocy w rodzinie. 5. Pogłębiająca się izolacja społeczna osób ubogich, wykluczonych, chorych, oraz osób starszych. 6. Pogłębiające się problemy społeczne wśród osób starszych i niepełnosprawnych.

Źródło: Opracowanie własne

VIII. Cele strategiczne i operacyjne

Zaplanowanie działań w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych służyć ma minimalizowaniu zdiagnozowanych problemów społecznych w Gminie Złocieniec. Dodatkowo zaplanowane działania wyznaczają kierunek funkcjonowania systemu pomocy społecznej,

współpracy instytucji i organizacji pozarządowych oraz aktywizacji środowisk i osób marginalizowanych.

Głównym celem Strategii jest **aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym**. Strategiczne cele składające się na cel główny, konieczne do osiągnięcia, a oparte na wnikliwej analizie i wyważeniu problemów społecznych pod kątem ich natężenia i znaczenia, zostały przedstawione poniżej.

Cel strategiczny I

Zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej osób zagrożonych długotrwałym bezrobociem oraz osób nieaktywnych zawodowo, ze szczególnym uwzględnieniem osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy.

Cele operacyjne:

- Wspieranie osób żyjących w ubóstwie, znajdujących się w trudnej sytuacji i wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy.
- Wspieranie nieaktywnych zawodowo kobiet oraz osób po 50 roku życia.
- Wspieranie osób zagrożonych bezrobociem długotrwałym.
- Stwarzanie warunków do zwiększenia aktywności zawodowej i społecznej na terenie Gminy.

Cel strategiczny II

Zwiększenie wsparcia na rzecz osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych w celu integracji i przeciwdziałania izolacji społecznej.

Cele operacyjne:

- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami i osób starszych.
- Otoczenie opieką i wsparciem osób starszych i niepełnosprawnych.
- Wzrost aktywności osób starszych i niepełnosprawnych na rzecz lokalnej społeczności.

Cel strategiczny III

Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie.

Cele operacyjne:

- Zmniejszenie wykluczenia społecznego osób borykających się z problemem uzależnienia oraz przemocy w rodzinie.
- Udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie.
- Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego.
- Zwiększenie wsparcia psychologicznego i terapeutycznego dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych zjawiskiem przemocy w rodzinie oraz z rodzin osób uzależnionych.

Cel strategiczny IV

Wspieranie rodzin dysfunkcyjnych, borykających się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do prawidłowego rozwoju.

Cele operacyjne:

- Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego w Gminie.
- Wspieranie rodzin borykających się z problemami wychowawczo-opiekuńczymi.
- Wspieranie dzieci i młodzieży borykającymi się z problemami rodzinnymi.
- Wdrożenie systemu wsparcia dla rodzin dysfunkcyjnych.

IX. Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Złoceniec na lata 2021-2025 jest dokumentem strategicznego działania, który wyznacza kierunki działań w obszarze społecznym, a w szczególności w ramach działań skierowanych na przezwyciężenie problemów w zakresie występujących deficytów społecznych. Strategia zachowuje spójność z innymi dokumentami strategicznymi, które wyznaczają działania w ramach rozwoju Gminy, a także w kontekście zdiagnozowanych obszarów wymagających interwencji. W poniższej tabeli przedstawiono kluczowe dokumenty, z którymi Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Złoceniec na lata 2021-2025 zachowuje spójność, głównie w zakresie realizacji celów strategicznych.

Tabela 12 Spójność celów strategicznych z innymi dokumentami

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Złoceniec na lata 2021-2025	Dokumenty strategiczne	
	Strategia Rozwoju Gminy Złoceniec na lata 2015-2025	Strategia Rozwoju Powiatu Drawskiego na lata 2015-2025

<p>Cel szczegółowy I Zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej osób zagrożonych długotrwałym bezrobociem oraz osób nieaktywnych zawodowo, ze szczególnym uwzględnieniem osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy.</p>	<p>Cel strategiczny 2: Rozwój zatrudnienia i zamożności mieszkańców Cele operacyjne: - Zdecydowane zahamowanie, a następnie ograniczenie poziomu dezaktywizacji (bezrobocia) mieszkańców gminy. - Ukierunkowanie działań pomocy społecznej na rzecz zawodowego i społecznego usamodzielnienia się osób z niej korzystających</p> <p>Cel strategiczny 6: Rozwój usług infrastruktury społecznej Gminy Złocieniec Cele operacyjne: - Rozbudowa infrastruktury pomocy społecznej - Uzupełnienie oferty gabinetów specjalistycznych funkcjonujących w publicznym systemie ochrony zdrowia - Wsparcie działalności w sferze kulturalnej - Budowa nowoczesnej infrastruktury kulturalnej - Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej</p>	<p>Cel strategiczny: Rozwój usług sfery społecznej Powiatu Drawskiego Cele operacyjne: - Rozwój życia kulturalnego - Kreowanie aktywnego stylu życia - Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i rozwój usług pomocy społecznej - Poprawa bezpieczeństwa - Zapewnienie wysokiej jakości opieki medycznej</p>
<p>Cel szczegółowy II Zwiększenie wsparcia na rzecz osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych w celu integracji i przeciwdziałania izolacji społecznej.</p>		
<p>Cel szczegółowy III Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie.</p>		
<p>Cel strategiczny IV Wspieranie rodzin dysfunkcyjnych, borykających się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do prawidłowego rozwoju.</p>		

Źródło: Opracowanie własne

XI. Misja nowej ścieżki rozwoju

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Złocieniec na lata 2021-2025 wyznacza wdrażanie efektywnych działań z zakresu polityki społecznej, które przyczynią się do zrealizowania misji rozwoju Gminy w zakresie działalności społecznej.

MISJA

Misją samorządu Gminy Złocieniec w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest skuteczne aktywizowanie osób zagrożonych lub dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, podniesienie jakości życia mieszkańców i stwarzanie im warunków do rozwoju, wzmacnianie rodzin oraz integrowanie społeczności lokalnej.

XII. Wdrażanie celów Strategii

Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych poniżej kierunków działań uwzględniając założone cele strategiczne i operacyjne. W poniższej tabeli ujęto kierunki interwencji dla poszczególnych celów z uwzględnieniem okresu ich realizacji, podmiotów odpowiedzialnych za realizację działania, ewentualnych partnerów oraz źródła finansowania i wskaźniki ich monitorowania.

Tabela 13 Kierunki działań w realizacji celu strategicznego I

Cel strategiczny I			
Zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej osób zagrożonych długotrwałym bezrobociem oraz osób nieaktywnych zawodowo, ze szczególnym uwzględnieniem osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy.			
Kierunki interwencji	<i>Nazwa działania</i>	<i>Wskaźniki</i>	<i>Ramy finansowe</i>
	1. Aktywizacja osób bezrobotnych przy wsparciu działań realizowanych przez PUP w Drawsku Pomorskim.	- liczba osób bezrobotnych biorących udział w aktywizacji zawodowej (≥10os./rok)	30-50 tys./rok
	2. Wspieranie osób bezrobotnych podejmujących własną działalność gosp.	- liczba osób fizycznych zakładających własną działalność gosp.	20-40 tys./rok

		(≥ 2 os./rok)	
	3. Tworzenie miejsc pracy w ramach organizacji pożytku publicznego, prac społecznie użytecznych zgodnie z przepisami ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz ustawy o zatrudnieniu socjalnym i staży umożliwiających zdobycie doświadczenia zawodowego.	- liczba bezrobotnych skierowanych do realizacji prac społecznie użytecznych (≥ 10 os./rok) - liczba osób skierowanych na staż (≥ 2 os./rok)	50-80 tys./rok
	4. Monitorowanie wskaźnika bezrobocia oraz udzielanie wsparcia w postaci zasiłków osobom bezrobotnym.	- liczba osób bezrobotnych w Gminie (≤ 1000 os./rok) - liczba wypłacanych zasiłków z powodu bezrobocia (≤ 400 os./rok)	200-300 tys./rok
	5. Rozwijanie ekonomii społecznej, promocja postaw aktywności i mobilności na rynku pracy.	- liczba powstałych podmiotów ekonomii społecznej, wolontariatów na terenie Gminy (≥ 1 /rok)	x
	6. Aktywizacja zawodowa kobiet i osób powyżej 50 roku życia poprzez udział w szkoleniach, warsztatach podnoszących kwalifikacje zawodowe.	- liczba osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy (≥ 10 os./rok)	10-20 tys./rok
Źródła finansowania	PUP, środki własne oraz środki zewnętrzne na wsparcie osób bezrobotnych pozyskane w miarę możliwości		
Okres realizacji	Działania realizowane w systemie ciągłym w latach 2021-2025		
Podmiot odpowiedzialny za realizację działań	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Złocińcu		
Partnerzy	Gmina Złocieniec, Powiatowy Urząd Pracy w Drawsku Pomorskim, organizacje pozarządowe		

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 14 Kierunki działań w realizacji celu strategicznego II

Cel strategiczny II Zwiększenie wsparcia na rzecz osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych w celu integracji i przeciwdziałania izolacji społecznej.			
Kierunki interwencji	Nazwa działania	Wskaźniki	Ramy finansowe
	1. Znoszenie barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej i miejscu zamieszkania, w tym wdrożenie systemu „Dostępność Plus” w zakresie cyfryzacji i komunikacji.	- liczba zniesionych barier komunikacyjnych (≥ 1 /rok) - liczba wdrożonych działań z zakresu „Dostępność Plus” (≥ 1 /rok)	50-150 tys./rok
	2. Systematyczne monitorowanie potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnościami.	- liczba osób starszych i niepełnosprawnych podlegających monitoringowi/ankiety	2-4 tys./rok
	3. Dążenie do zmiany postaw społecznych wobec osób z niepełnosprawnościami, integracja zawodowa i społeczna tych osób.	- liczba działań na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych (≥ 2 /rok)	10-20 tys./rok
	4. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne, w tym te świadczone w domu osób starszych i przewlekle chorych.	- liczba osób wymagających wsparcia opiekuńczego (≥ 80 /rok); - liczba świadczeń (≥ 27 tys./rok); - liczba opiekunów środowiskowych (≥ 10 /rok);	200-300 tys./rok
	5. Integracja osób starszych ze społecznością lokalną.	- liczba działań na rzecz integracji lokalnej (≥ 2 /rok)	10-15 tys./rok
	6. Upowszechnienie i rozwój wolontariatu, jako jedna z metod budowania integracji międzypokoleniowej i rozwijania polityki senioralnej.	- liczba zorganizowanych działań wolontarystycznych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych	10-20 tys./rok
	7. Organizacja pomocy wytechnieniowej dla osób zajmujących się osobami zależnymi	- liczba osób korzystających z pomocy wytechnieniowej (≥ 20 os./rok);	30-40 tys./rok

	8. Zwiększenie dostępności do usług specjalistycznych, terapeutycznych, medycznych na terenie Gminy.	- liczba udostępnionych usług specjalistycznych (≥ 1 /rok)	100-150 tys./rok
Źródła finansowania	Środki własne oraz środki zewnętrzne na wsparcie osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych pozyskane w miarę możliwości		
Okres realizacji	Działania realizowane w systemie ciągłym w latach 2021-2025		
Podmiot odpowiedzialny za realizację działań	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Złocieńcu, Gmina Złoceniec,		
Partnerzy	Organizacje pozarządowe, placówki kulturalne i oświatowe, ośrodki zdrowia,		

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 15 Kierunki działań w realizacji celu strategicznego III

Cel strategiczny III			
Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie.			
Kierunki interwencji	Nazwa działania	Wskaźniki	Ramy finansowe
	1. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających bezpośredniemu uczestnictwu w działaniach na rzecz potrzebujących.	- liczba propagowanych programów na rzecz aktywizacji społeczeństwa do działań na rzecz potrzebujących (≥ 1 /rok)	5-10 tys./rok
	2. Zintensyfikowanie w Gminie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności kierowanej do dzieci i młodzieży, ich rodziców oraz nauczycieli.	- liczba przeprowadzonych warsztatów profilaktycznych (≥ 2 /rok) - liczba osób biorących udział w działaniach profilaktycznych (≥ 500 os./rok)	8-12 tys./rok
	3. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	- liczba podmiotów, z którymi nawiązano współpracę dotyczącą profilaktyki zdrowia (≥ 1 /rok) - liczba świadczonych godzin poradnictwa specjalistycznego (≥ 50 h/rok)	10-20 tys./rok

	4. Zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, terapeutycznego i socjalnego dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.	- liczba udostępnionych usług specjalistycznych (≥ 1 /rok)	50-80 tys./rok
	5. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.	- liczba nawiązanych współpracy (≥ 1 /rok) - liczba wspólnych działań na rzecz osób z uzależnieniami i doświadczających przemocy w rodzinie (≥ 1 /rok)	20-40 tys./rok
	6. Zintensyfikowanie działalności Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	- liczba spotkań grup roboczych w ramach GKRPA i Zespołu Interdyscyplinarnego (≥ 30 /rok)	x
	7. Podejmowanie działań na rzecz dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym oraz przemocą w rodzinie.	- liczba podjętych działań (≥ 5 /rok)	10-20 tys./rok
Źródła finansowania	Środki własne oraz środki zewnętrzne pozyskane w miarę możliwości		
Okres realizacji	Działania realizowane w systemie ciągłym w latach 2021-2025		
Podmiot odpowiedzialny za realizację działań	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Złocieńcu, Gmina Złoceniec,		
Partnerzy	Organizacje pozarządowe, placówki kulturalne i oświatowe, ośrodki zdrowia, Poradnia Zdrowia Psychicznego w Drawsku Pomorskim		

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 16 Kierunki działań w realizacji celu strategicznego IV

Cel strategiczny IV Wspieranie rodzin dysfunkcyjnych, borykających się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do prawidłowego rozwoju.			
Kierunki interwencji	Nazwa działania	Wskaźniki	Ramy finansowe
	1. Udzielanie wsparcia instytucjonalnego dla rodzin przeżywających trudności (bezzadność rodzicielska, brak umiejętności odpowiedniego gospodarowania budżetem domowym i organizacji życia rodzinnego)	- liczba i rodzaj dostępnego wsparcia (≥ 2 /rok) - liczba osób korzystających ze wsparcia (≥ 50 os./rok)	10-20 tys./rok
	2. Wsparcie asystenta rodziny dla rodzin przeżywających trudności wychowawczo-opiekuńcze i posiadających problemy	- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta (≥ 20 /rok)	30-50 tys./rok
	3. Działania edukacyjne i profilaktyczne, jako metoda kształtowania postaw zapobiegających kryzysowi rodziny, przygotowanie do życia w rodzinie.	- liczba kampanii społecznych, edukacyjnych przeprowadzonych na rzecz rodzin (≥ 2 /rok)	10-20 tys./rok
	4. Budowanie lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, objęcie dożywianiem dzieci i młodzieży szkolnej, potrzebującej tej formy pomocy oraz pozyskiwanie żywności z programów unijnych.	- liczba osób korzystających z pomocy na dożywianie (≥ 300 os./rok)	500-600 tys./rok
	5. Ochrona przed deprawacją, nadużyciami, przemocą i wykluczeniem społecznym, w tym zapobieganie niedostosowaniu społecznemu i przestępczości wśród dzieci i młodzieży.	- liczba pojętych inicjatyw na rzecz ochrony dzieci i młodzieży przed deprawacją, przemocą, wykluczeniem i niedostosowaniem społecznemu, przestępczości (≥ 2 /rok) - liczba osób biorących udział w działaniach profilaktycznych (≥ 500 /rok)	20-30 tys./rok

	6. Organizowanie w szkołach i innych instytucjach warsztatów profilaktycznych z zakresu dbania o własne zdrowie psychiczne.	- liczba kampanii profilaktycznych na temat zdrowia psychicznego i radzenia sobie w trudnych sytuacjach (≥ 1 /rok) - liczba dzieci biorących udział w warsztatach profilaktycznych (≥ 500 /rok)	5-10 tys./rok
	7. Nawiązanie współpracy z instytucjami zajmującymi wspieraniem rodzin dysfunkcyjnych i przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	- liczba nawiązanych współpracy (≥ 1 /rok) - liczba działań na rzecz rodzin przeżywających trudności (≥ 1 /rok)	10-15 tys./rok
Źródła finansowania		Środki własne oraz środki zewnętrzne pozyskane w miarę możliwości	
Okres realizacji		Działania realizowane w systemie ciągłym w latach 2021-2025	
Podmiot odpowiedzialny za realizację działań		Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Złocięncu, Gmina Złocieniec,	
Partnerzy		Organizacje pozarządowe, placówki kulturalne i oświatowe, ośrodki zdrowia, Poradnia Zdrowia Psychicznego w Drawsku Pomorskim	

Źródło: Opracowanie własne

XIII. Monitoring i ewaluacja

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrożenie i realizację działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Złocieniec na lata 2021-2025 będzie Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Złocięncu. Prowadzenie bieżących działań z zakresu monitoringu oraz ewaluacji posłuży sprawdzeniu efektywności prowadzonych działań i zebraniu informacji na temat adekwatności celów Strategii w stosunku do potrzeb i priorytetów oraz eliminacji niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Gminy.

Monitoring będzie prowadzony w ujęciu corocznym, poprzez wskazanie działań, które zostały podjęte oraz określenie ich wpływu na cele zaplanowane w Strategii, tak aby możliwe było stałe

określanie realizacji zaplanowanych celów. Monitoring będzie prowadzony w formie sprawozdania rocznego z realizacji osiągniętych wskaźników.

Ewaluacja ex-post zostanie przeprowadzona na zakończenie realizacji Strategii. Dzięki niej możliwe będzie ocenienie skuteczności podejmowanych działań względem lokalnych potrzeb w zakresie eliminowania uwarunkowań niekorzystnych związanych ze społecznym i zawodowym wykluczeniem mieszkańców. W przypadku wystąpienia nieprzewidzianych czynników, które będą miały decydujący wpływ na realizację zaplanowanych działań przewiduje się możliwość wykonania **ewaluacji mid-term** w trakcie realizacji Strategii, która będzie podstawą do zmiany zapisów Strategii.

Podsumowując, należy podkreślić, iż zaplanowane działania związane z bieżącym monitoringiem oraz ewaluacją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych mają zapewnić aktualność zapisów zawartych w dokumencie oraz ich adekwatność względem występujących problemów społecznych.

XIV. Spis map, schematów, tabel, wykresów i zdjęć

Spis map

Mapa 1 Mapa ogólna obszaru Gminy Złocieniec na tle powiatu drawskiego	7
---	---

Spis schematów

Schemat 1 Piramida problemów społecznych.....	60
---	----

Spis tabel

Tabela 1 Szlaki rowerowe na terenie Gminy Złocieniec	13
Tabela 2 Struktura demograficzna Gminy Złocieniec w latach 2015-2019	22
Tabela 3 Liczba bezrobotnych z grup osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2015 -2019	28
Tabela 4 Rodzaje świadczeń, z których korzystają poszczególne typy rodzin w 2019 r.....	35
Tabela 5 Liczba kobiet i mężczyzn korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2019....	36
Tabela 6 Liczba zasiłków stałych, okresowych i celowych w latach 2015 – 2019	38
Tabela 7 Powody udzielania świadczeń w Gminie Złocieniec w latach 2015-2019	39
Tabela 8 Główne powody przyznania świadczeń w 2019 r.	40
Tabela 9 Liczba osób korzystających z pomocy na dożywianie w latach 2015 – 2019	40

Tabela 10 Liczba świadczeń opiekuńczych w latach 2015-2019	42
Tabela 11 Analiza SWOT	61
Tabela 12 Spójność celów strategicznych z innymi dokumentami	64
Tabela 13 Kierunki działań w realizacji celu strategicznego I	66
Tabela 14 Kierunki działań w realizacji celu strategicznego II	68
Tabela 15 Kierunki działań w realizacji celu strategicznego III	69
Tabela 16 Kierunki działań w realizacji celu strategicznego IV	71

Spis wykresów

Wykres 1 Ocena warunków życia w Gminie Złocieniec	6
Wykres 2 Ocena zmiany warunków życia w ostatnich 4 latach na terenie Gminy	6
Wykres 3 Utrudnienia w zakresie dostępu do służby zdrowia na terenie Gminy Złocieniec	20
Wykres 4 Liczba budynków mieszkalnych i mieszkań w Gminie Złocieniec w latach 2015-2019	21
Wykres 5 Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w latach 2015-2019	23
Wykres 6 Zdiagnozowane problemy osób starszych na terenie Gminy Złocieniec	24
Wykres 7 Liczba zameldowań i wymeldowań w Gminie Złocieniec oraz saldo migracji w latach 2016-2019	25
Wykres 8 Liczba osób bezrobotnych w Gminie Złocieniec w latach 2015-2020	25
Wykres 9 Wskaźnik bezrobocia w poszczególnych gminach powiatu drawskiego w 2019 r.	26
Wykres 10 Ocena poziomu bezrobocia jako problem społeczny Gminy	27
Wykres 11 Propozycje działań na rzecz osób bezrobotnych w Gminie	29
Wykres 12 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców	31
Wykres 13 Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji w latach 2015-2019	33
Wykres 14 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według wypłaconych świadczeń w 2019 r.	34
Wykres 15 Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2015-2019	34
Wykres 16 Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2019	35
Wykres 17 Wskaźnik deprywacji lokalnej w latach 2016-2019	37
Wykres 18 Liczba świadczeń udzielonych z powodu niepełnosprawności w latach 2015-2019	41

Wykres 19 Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w Gminie Złocieniec w latach 2015-2019.....	41
Wykres 20 Opinia respondentów na temat problemów, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne w Gminie Złocieniec	42
Wykres 21 Wskazanie działań na rzecz większego udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.....	44
Wykres 22 Liczba dzieci w pieczy zastępczej i liczba rodzin sprawujących funkcję rodziny zastępczej	45
Wykres 23 Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w opinii respondentów	46
Wykres 24 Negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży w opinii respondentów	47
Wykres 25 Działania, jakie należałoby podjąć na rzecz rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze w opinii respondentów	48
Wykres 26 Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny w Gminie Złocieniec w latach 2015-2019	49
Wykres 27 Uzależnienia występujące na terenie Gminy Złocieniec w opinii respondentów	51
Wykres 28 Głównie przyczyny występowania uzależnień na terenie Gminy Złocieniec z opinii respondentów	52
Wykres 29 Działania na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom w opinii respondentów	53
Wykres 30 Występowanie zjawiska przemocy w rodzinie w opinii respondentów	54
Wykres 31 Działania na rzecz osób i rodzin doświadczających przemocy w rodzinie w opinii respondentów	55
Wykres 32 Stan poczucia bezpieczeństwa w opinii respondentów	56
Wykres 33 Główne przyczyny braku poczucia bezpieczeństwa w Gminie Złocieniec w opinii respondentów	56
Wykres 34 Działania, jakie należałoby podjąć w celu poprawy bezpieczeństwa w Gminie w opinii respondentów	57

Spis zdjęć

Zdjęcie 1 Gmina Złocieniec	9
Zdjęcie 2 Pałac w Cieszynie	10
Zdjęcie 3 Pałac w Wąsoszu.....	10
Zdjęcie 4 Pałac w Bobrowie	11
Zdjęcie 5 Pałac w Darskowie	12

Zdjęcie 6 Kościół w Warniłęgu.....	12
Zdjęcie 7 Zespół Śpiewaczy „Darskowiacy”	15